

Röni Margulies

Uzaklıklar 1985-1995 Şiirleri

Her Rind Bilir

Gün Ortasında

Mağrur Olma Padişahım

Bilirim Niye Yanık Öter Ney

YIL
İKİ
BİN

Roni Margulies

•

Uzaklıklar

ADAM YAYINLARI

©

Adam Yayıncılık ve Matbaacılık A.Ş.

Birinci Basım : Ağustos 2000

Kapak Tasarımı : Zeynep Ardağ

00.34.Y.0016.767

ISBN-975-418-610-3

Roni Margulies

Uzaklıklar

Şiirler
1985-1995

ÖNSÖZ

W. B. Yeats 1935'te "Bütün şairler iyi yalancı olmalıdır" der. W. H. Auden otuz yıl sonra Stephen Spender'a yazdığı bir mektupta Yeats'ten söz ederken "Kendi 'sahici' olmama sorunumun bir simgesi olarak görüyorum artık onu" diye yazar, "şiiirinden yok etmem gereken her şeyin, sahte duyguların, abartılı boş sözlerin, kof güzel seslerin simgesi olarak". Auden'in dile getirdiği şiir anlayışı Türkiye'de egemen olan şiir geleneğine o kadar yabancı, o kadar ters ki, yukarıdaki cümleyi çevirmek bile aslında mümkün değil. Şöyle diyor Auden: "he has become for me a symbol of my own devil of inauthenticity, of everything which I must eliminate from my own poetry, false emotion, inflated rhetoric, empty sonorities". Burada 'inauthenticity' (sahtelik, hakiki olmama, sahici olmama), 'rhetoric' (retorik, konuşmak için konuşmak), 'sonority' (çığırtnaklık, seslilik) kelimelerinin tam karşılıkları bile yok Türkçede. Kelime olarak yoklar, çünkü kavram olarak tam karşılıkları yok. Dahası, Türkiye'nin şiir tartışmalarında, edebiyat dünyasının söyleminde hiç karşımıza çıkmaz bu kavramlar. Oysa her üç kavram Divan şiirinin, İkinci Yeni'nin ve günümüz şiirinin tanımlayıcı özellikleri arasında.

Nabokov ilk şiirini yazdığı ânı anılarında anlatır. Şöyle der sonra: "Bir anlamda, her şiir konumlanmakla ilgilidir: Bilincin sarmaladığı evren karşısında kendi konumunu ifade etmeye çalışmak en eski bir güdümüzdür... bilim adamları uzayın bir noktasında olan her şeyi görür, şair ise zamanın bir noktasında olan her şeyi duyar. Düşüncelere dalmış, sihirli değnek gibi kalemimi dizinin üzerinde tıklatıyordur ve aynı anda yoldan bir araba (New York plakalı) geçer, bir çocuk komşu evlerden

birinin sokak kapısını çarpar, Türkistan'da puslu bir meyva bahçesinde bir ihtiyar esner, Venüs gezegeninde külrengi bir kum tanesi rüzgarın önünde yuvarlanır gider, Grenoble'da Jacques Hirsch adlı bir doktor okuma gözlüklerini takar ve trilyonlarca böylesi önemsiz olay gerçekleşir – bütün bunlar anlık ve şeffaf bir olaylar organizması oluşturur. Ve organizmanın merkezinde (New York'un Ithaca kasabasında bir iskemlede oturan) şair durur”.

Nabokov'un fiyakalı dilinin abartısını bir kenara bırakırsak, her şiir gerçekten de konumlanmakla ilgilidir: Dünya karşısında, dünyada olan her şeyin karşısında tavır almakla ilgilidir. İnsanların hayatlarını oluşturan anlık ve uzun süreli, şeffaf ve görünür olaylar örgüsü karşısında tutum takınmak, yorum yapmak, kenar notları yazmakla ilgilidir. Her şiir dünya karşısında bütünlüklü bir tavrı ifade etmez elbet; ama şairin böylesi bir tavrı yoksa, şiir böylesi bir tavrı ifade etmek kaygısıyla yazılmıyorsa, şiir olmuyor.

Buna bir de Auden'in 'sahicilik' sorununu eklemek gerek. Şair tiyatro oyuncusu değildir. Oyuncu her oyunda oynadığı karaktere göre bir kişilik takınır, şair ise her şiirde şiirin gereklerine göre bir tavır takınmaz. Tavır şiirsel nedenlerle 'takınılmıyorsa', yine şiir olmuyor. Önce tavır gelir, sonra şiir. Sahici şiir, sahte, ezbere, gerçekten inanılmayan tavırlar, düşünceler, duygularla yazılamıyor. Böyle yazıldığında, mükemmel dizeler, eşsiz bir dil, çarpıcı imgeler ve kelime kullanımları, harika bir müzik çıkabiliyor ortaya, fakat iyi bir şiir okurunun burnundan sahtelik kokusunu, gözünden kalpazanlığı gizlemek mümkün olmuyor. Divan şiirinde, İkinci Yeni'de ve günümüz şiirinin çok büyük bir bölümünde olduğu gibi.

* * *

Elinizdeki kitabı bu şekliyle yayınlamadan önce çok düşündüm. İlk iki kitabımı yayınladığımda çok da genç değildim gerçi artık, fakat yaşça olmasa da, şairliğim açısından gençlik eser-

leri olarak görüyorum bugün onları. Bir iki istisna ile, bugün yazsam öyle yazmazdım diye düşünüyorum o şiirleri. Bıraksam da tarihin acımasız karanlığında kalıp unutulmalar daha mı iyi olur diye geçti aklımdan.

O gözle bir daha okudum ilk kitabım *Her Rind Bilir*i. Hatırlıyorum, Murathan Mungan Remzi Kitabevi'ne hazırladığı 'Çilek' dizisi için benden bir dosya istediğinde, uzun zamandır şiir yazıyor ve dergilerde yayımlıyor olmama rağmen, ilk kitabımı yayınlayacak olmanın o tarifsiz heyecanına kapılmadım, tüm şiirlerimi dahil etmedim dosyaya. Şairlere çok zor gelen ve zor olduğu için pek çok şairin çok fazla yayınlama tuzağına düşmesine neden olan eleme sürecinden geçirdim o güne kadar yazdığım şiirleri. Bu nedenle olsa gerek, *Rind*'deki şiirleri biraz acemi buldum, zanaat açısından bazılarını zayıf buldum; "Şu dize daha güzel yazılabilirmiş" dediğim oldu, "Şunu şöyle ifade etseymişim" diye düşündüğüm oldu; fakat "Bu şiiri niye yazmışım ki?" dedirtmedi bana şiirlerden hiçbirini. Şiirlerde ifade-sini bulan dünya görüşü, kaygılar ve özlemler, sevinçler ve acılar bugün de geçerli benim için. 'Efekt' yaratmak için, 'hoşluk' olsun diye, salt güzel şiir yazmak kaygısıyla yazmamışım şiirlerden hiçbirini. 'Sahiden' yazmışım.

Bu söylediklerim *Gün Ortasında*'daki şiirlerden bazıları için de geçerli. Daha ustaca yazılabilirlermiş, ama sahte değil-ler. Ayrıca, bu kitapta belki de bugüne kadar bir eşini daha yazmadığım "Polonya'ya Mektuplar" şiiri var, yazarken duyduklarımı bugün okuduğumda bana yeniden yaşatabilen "Mendirrek" ve "Ağıt" şiirleri var.

Son tahlilde şiirde ustalıktan ziyade sahiciliğe önem verdiğim için, *Her Rind Bilir* ile *Gün Ortasında*'yı sahiplenmeye, altlarına imzama yine atmaya karar verdim.

Bilirim Niye Yanık Öter Ney ve *Mağrur Olma Padişabım'a* gelince, bu kitaplarla ilgili hiçbir kaygım, hiçbir çekincem yok zaten.

RM, Ocak 1999, Londra

HER RİND BİLİR

Dost ve usta Şavkar için

Birinci Basım : Remzi Kitabevi, 1991.

*Her rind bu bezmin nedir encâmı bilir
Dünyamızı nâgâh zalâm örtebilir
Bir bitmeyecek şevk verirken beste
Bir tel kopar âbenk ebediyyen kesilir*

– Yahya Kemal

SIYAHÜZÜM

Bir siyahüzümün soyması gibi kendini
geldim – al.

Sevmeni istiyorum beni:
tamamlanmamışlığımı sorgula, kına.
Yorgunum, azımsa yorgunluğumu.
Kırgınlığımı yer, önemset boşladığım şeyleri.
Kuşkulandığımda, doğrula kuşkularımı,
yatıştır sonra, insancıl kıl beni.

Korkuyorum, onayla korkularımı,
birlikte direnelim sonra.

Bir siyahüzümün soyması gibi kendini
geldim. Üstlen,
büyüt beni.

İZ

Sen ki bir keman telince çoksesli,
olgun bir nar denli çoğulsun,
anımsanmalısın.

Bilinmeli:
tutup bir yazsonu uzattığında ellerin,
yorulmuşsan, yorgunluğun bile dipdiri.

Abartmalıyım,
ağızdan ağıza geçmeli:
bir yaprağın çünkü
düşerken terkettiği yer gibi
izi kalmayacak yakında seviştüğimizin.

DENGE

Dalgalarla kıyı arasındaki
o bitmez çelişki gibi birşeydi,
eskidendi bizim seviştiğimiz.

Sığırcıkların, kırlangıçların,
tüm denizkuşlarının
kanat çırpması gibi birşeydi hep birden.
Ağaçlar dolusu meyvanın
– bir bahçedeki tüm narların örneğın –
aynı anda olgunlaşması gibi.

Göz gözü görmedi bir süre,
yağmurlar yağdı, uzadı günler :
Birkaç süreci birden tamamladı doğa.

Sonra,
dalgalarla kıyı arasındaki
o belirsiz denge gibi bir şey kaldı geriye –
zamanla
ve aşınmakla ilgili.

GÖZGÖZE

Princesse, nommez-nous berger de vos sourires

Aslı için

Dinginliğin sona erdiği yerd,
bir nehir denize erişir gibiydi gözleri.

Aralıksız dalgalarla bir kıyıyı
birlik olur döverdi rüzgârla,
fırtınalar kopar, sular kabarır,
denizkuşları uçamaz olurdu mutsuzluğunda.

Durulduğunda, yağmursonrasının
dinginliği – bir çağılıtnın dinmesi –
beklenmedik bir sessizlik:
Ansızın yetişir bir ırmak, yatağına dönerdi.

Sonsuzluğun başladığı yerd,
bir nehir denize erişir gibiydi gözleri.

CAMLARDA

anlaşılmaz gölge oyunları oynanır durur
bir başkalaştığında akşam kent camlarda

ince cam sürahilerde kırılıp kırılıp
ıssız bir ışık birikir durur camlarda

darmadağın buğusunda sarı sis lambalarının
karanlık bir yangın yanar durur camlarda

çimento çığlıkları kiremit parçalarıyla
eski bir duygusallık takılır kalır camlarda

nasıl takılmadan bir anten karmaşıklığına
çocuk bir yüz şekillenip kalmışken camlarda

ansızın betonarme karkas bir bina
gelir sessizce yıkılır camlarda

ÇIĞLIK

Köşebaşında bir bekçi durakladı:
ağır ağır ağzına götürdüğü düdüğü
hedefine varamadı sessiz kaldı.

Tahta bir balkon, cumbalar, bacalar,
ince bir bardak gibi çınladı.
Sokakta iki kişi koşuyordu. Kalakaldılar.

Çığlık bir çağlayan gibi yankılandı.

Küçük odada üç çocuk kulak kesildi.
Balkonda bar bar bağırıyordu kadın:
“Saçlarımı süpürge ettim. Değer miydi!”

Sokaktaki iki kişi sessizce uzaklaştılar.
Duydukları öylesine bildik bir sesteki ki
farkına bile varamadan komşular

balkonda bir birlikteliğin son perdesi sahnelendi.

MUTLULUK DİLEKLERİ

Adam ardından kapıyı çarpıp çıktı.
Kalanlar bir süre arkasından konuştular:
“Bu ne alınganlık, ne gereği var,
şurada iki lâf ediyorduk, ciddiye aldı.”

Üç gün olmuştu karısından ayrılalı.
Yıllar önce ölmüştü gerçi ilişkileri ama
kolay olmamıştı ayrılmak onca yıl sonra.
Dayanılmaz bir yalnızlık hissediyordu üç gündür.
Korkuyla düşünüyordu önündeki yılları.

“Kızmamalıydım yine de öyle” diye mırıldandı.
Bir gülümseme takınarak döndü odaya
ve hiç yeri değilken salonun öbür ucunda
karısını gördü. Durdu. Gülümsemesi dağıldı.

Oturup gözlerini televizyona dikti.
Kalkıp gidecekti ki, onikiyi çaldı saatler,
ne kadar severmiş herkes herkesi meğer,
öpücükler, mutluluk dilekleri arasında
hep birlikte yeni yıla girdiler.

TEBESSÜM

Duyulmaz bir taksime kulak verir
seyrek sakallı yaşlı bir kemenkeş,
Oturur tek başına içer köşesinde.
Bir yandan ölümü geçerken aklından;
Belleğiyle cebelleşir bir yandan.

Tek tek yankılanır aklında çaldığı her nota.
Pırıltılı salonlar, şeffaf bir kadın,
parkeler üzerinde süzülmesi ayaklarının.
(Pera Palas'ta bir akşam...)
Gelir anımsatır kendini attığı her adım.

Kaldırır kadehini, tokuşturacak bir kadeh arar.
Bir kavis çizer kalkan eli havada.
(Tokatlıyan'da o gece...)
Dudaklarında ince bir tebessüm
kalakalır öylece.

YAPRAK

Üç gündür okuduğu romanın
son sayfasını özellikle yavaş okudu,
gülümseyerek bitirdi. Yerinden kalktı,
kitabı özenle raftaki yerine koydu.

Oturdu, ağır ağır bir sigara yaktı
– çoktandır azaltmaya çalışıyordu –
içkisinden bir yudum aldı, gerindi,
esnedi, adamakıllı yorgundu.

Okuduğu romanı düşündü biraz.
Yeni biten onyıllı gözden geçirdi,
doksanlı yıllarda neler yapabileceğini,
artık neler için çok geç olduğunu tarttı.

“Her şeyi yapabilirim, tüm kapılar açık hâlâ.
Fakat bir akşam, on yıl sonra, yine bu odada,
yine bu soru, yine bu cevap...”

Telaşsızca tırmanıp pencere kenarına sonra
kendini bir yaprak gibi boşluğa bıraktı.

MOSKOVA ANILARI

Kızıl saçlı, yaşlı ve yorgun,
kalbinden rahatsız.
Tramvayda oturmuş, şapkası kucağında,
Kızıl Meydan'a kar yağmış.
Kızıl Meydan Sibirya'dan farksız.

Camlarda nefes ve ter buğusu,
kötü tütün dumanları,
dışarısını görmek imkânsız.
Anılar canlanıyor alacakaranlıkta.
Anılar kurşun gibi ağır:

“Moda: Koço'da yine meclis kurulmuştur.
Denizden doğru ılık bir rüzgâr esiyordur.
Ahmet Hamdi ile Ahmet Muhip Beyler,
ardarda dolup boşalan kadehler:
Yahya Kemal bir şiirinden sözediyordur.

“Nâzım, evlâdım, valide hanım iyiler mi?”
Uzamlara dalar üstadın nemlenen gözleri,
bir beyit mırıldanır kendi kendine:
“Görsem Erenköyü'ndeki leylâklı bahçede
Cânarla bir zaman konuşup içtiğim yeri.”

YENİLENMEK

Öyle büyük şeyler değil yitirdiklerimiz aslında.
Bir otobüsten yanlış durakta inmek,
Bir odaya girip de bilinmemek gibi veya.
Yine de güç elde kalanla yetinmek.

Aklımda belli belirsiz bir kadının
Sabırsız bir ağaç yavrulaması sabaha.
Eski ölümsüzlüklerin bir bir anımsanması gibi,
Olabileceğimiz birçok şeyden hiçbiri.

Sabahın köründe gazete okurken örneğin,
Duruvermek: korkunç anlaşılabilirliği haberlerin.
Seni düşünmek. Ve eski bir bütünlük kırıldıkça
Yenilmemek. Yenilenmek.

AKŞAM

İrvin Cemil için

Yine akşam. Yapılacaklar yapılamadı yine.
Başlanamayanlarla yarım kalanlar
pencerenin hemen dışında elektrik tellerine
konmuş kuşlar gibi sıralanmışlar:

“Beceremedin, olmadı, beceremedin yine!
Daha kaç günün var, bak biri daha geçti.”
Ne korkunç bir inanç, gün sona erdiğinde
ölçülebilir şekilde yol almış olmak gerektiği!

Bakıyorum: havalanıp tellerden batan güneşe doğru
kanat vurup gittiğinde kuşlardan biri
farkedilmiyor bile aralarından birinin eksildiği.

Sıralanmış duruyorlar. Bir gün daha bitiyor...
Amaç meçhul. Yıllar geçtikçe yine de,
dayanılmaz oluyor ulaşmamak korkusu gitgide.

AS TIME GOES BY

Mehmet Öngün için

Kapkalın kara parmakları kararsız kaldı,
durakladı piyanist iki nota arasında.
İki adım attı kadın barın yarı-karanlığında.
Gözgöze geldiler. Melodi ansızın hızlandı.

Ansızın hızlandı her şey bir yaştan sonra.
Hangileri sığar bir günün saatlerine,
hangileri sığmaz koştururken delicesine,
işler mi çoğaldı, ne dersin, günler mi kısaldı yoksa?

İstediklerimi dizip öncelik sırasına göre
reddediyorum sırasıyla ve sırası gelirse yaşamayı.
Hepsi, hep birden, aynı anda yaşanmalı,
boyun eğilemez günlerin egemenliğine.

Casablanca'da bir barda sabaha karşı,
kucaklayıp herkesi yolcu ettikten sonra,
kum tepelerinden bakarken insan yıldızlara
“Ulan” diyebilmeli, “amma yaşadık be şu hayatı!”

GECE VE MÜZİK

Gel, bu son gecemiz:
omuzuma koy sağ elini,
sol ellerimizi uzatalım birlikte,
ağzımda bir tek gül, bir-ki, bir-ki.

Adımlarımız metronom gibi,
son bir kez uyumlu, bir-ki, bir-ki,
her an daha hızlı, sığmıyoruz salona
kurgusu boşalan bir saat gibi.

Değil mi ki bir sevgiyi daha tükettik,
bir-ki, bir-ki, gel, birlikte kutlayalım:
yakıcı bir tempo, elim belimde –
bakıp dönelim varamadığımız yerlere.

BİR KAHRAMANIN AKŞAMI

*And we all go with them, into the silent funeral,
Nobody's funeral, for there is no one to bury.*

Uzanıp sağ elindeki çatalı
saplayacakken uzak bir tabağa
gelecek bizim diye geçiriyor içinden biri.

Bir parça beyazpeyniri bölerek
eğilip yanındaki kadın kulağına
o değildi, diyor, o değildi söylediği,
anımsamıyorum, ama biliyorum önemliydi.

– birer gazel olmuş ki o girilmez sokaklar
ilerledikçe gene, her bir ağızdan
başka bir ses aynı şeyleri söylüyor –

Kadehinin terini silerken başparmağıyla biri
son yudumda bir parça buz alıyor ağzına,
artık, diyor, yalnız özlemler geçerli.

Bakkala gider gibi, diyor, gidiyoruz ama –
paketten çıkarıp aynı hamlede yakarken
düşürdüğü sigaraya takılıyor aklı sonra,
gidiyoruz ama... ve arkası gelmiyor.

– acı bir tad gibi ağızda kalan
kararsız bir dakikanın sırtından kayıyor,
uzanıp kaldırımlara kalıyor Gece –

Bakakalmışken camdan dışarı,
midem, diye mırıldanıyor biri,
artık yüreğimden çok yanıyor.

Herneyse, diyor, yine de biz
içelim; sayılı değilse de çünkü
sonsuz da değil günlerimiz.

GENÇLİĞE HİTABE

Dün Mehmet Ali Bey'i gördüm sokakta.
Şaşılacak denli aklımdaki resmine uygun,
dindim, saçları yerinde. İlk bakışta
tek fark: besbelli biraz yorgun.

Tarih, coğrafya, yurttaşlık bilgisi.
Üç yıl, birkaç saat her hafta,
kulağımızda Mehmet Ali Bey'in sesi,
ve daha önemlisi, On Kasım'da

Kalın kadife bir perdenin ardından aynı ses,
derin ve davudi, Gençliğe Hitabe'yi okurdu.
Yarı ağlamaklı dinlerdi herkes.

Hocanın sayesinde hâlâ hepimiz
bir nefeste sayarız Balear Adaları'nı,
gerileme devrinin ne zaman başladığını biliriz.
Direndi bunlar yıllara karşı.
Ya direnemeyenler?
Mehmet Ali Bey'in sesi?
Gençliğimiz?

FOTOĞRAF VE SAAT

Yıllardan bindokuzyüzaltmış,
bir elimden dedem tutmuş, birinde balon.
Maçka, Taşlık durağı – belli, kış.

Surat asmışım. Garip – bir dediğim iki edilmezken.
Belki istediğim renk balon bulunamamış,
belki de balon değilmiş istediğim zaten.

Üç dakika sürmüştür o mutsuzluk olsa olsa.
Ağlamışımdır, telaşlanmıştır dedem, derken
yokuştan aşağı inmişizdir güle oynaya.

Unutulmak bilmiyor artık oysa mutsuzluklar.
Otuzdördümden ilk günü alırken şimdi,
Kolumda tekdüze bir tıkırtı:

Dedemin eski saati,
International Watch Company.

HEDİYE

Halamın kızları, kızkardeşim ve ben,
bellerimize kadar candan sarkmışız,
Emlak caddesinden kıvrılıp inen
arabaları izliyoruz, söz dinlemez, kaygısız.

Birden, işte Chevrolet! Oyuncak gibi, masmavi:
İçinde babaannem, dedem ve bavullar.
Bavullar! Birer define sandığı herbiri.
Biliyoruz, birinde hediyelerimiz var.

Her seyahat dönüşü aynı heyecan, aynı şölen:
“Bavullar, bavulları açalım, haydi!”
Ve onlar eve varmanın keyfini çıkarırken,
bizler için en büyük mutluluk hediyelerdi.

Yıllardır benim artık seyahatte olan:
Ne bavullarımda kimseye bir hediye,
ne de zaten dönebileceğim belli
ne zaman veya nereye.

ALARM

Balkonun en arka sırası,
Konak Sineması karanlık:
Paşa, Mişel, ben ve Haluk,
Cuma saat beş seansı.

Yarım saat olmuş okuldan çıkalı,
Ellerimizde birer Coca Cola:
Şimdi bildiğimiz tek dünya
Sierra Madre sıradağları.

Her Cuma gördüğümüz şeyler
Hırs, ihanet ve ölüm.
Ancak bizler için bunlar
Anlamsız birer kurgu henüz.

Farkına varmadan yaşanıyor mutluluk:
Kaygısız zamanların arkaplanı.
Bir yangın alarmı gibi oysa
Mutsuzluk somut ve ısrarlı.

BUNDAN İBARET

Anneannem için

“İki kızım var” dedi, “benim.
Ve ben” dedi, “onları büyüttüm.
Bundan ibarettir hayatım.

Yaşam beni kızlarımla arama
girdiği ölçüde ilgilendirdi,
tehdit ettiği ölçüde bizleri.

Olan ve olabilecek
her şeye karşı korudum onları.
Acılardan uzak tutabilmek,

hayal kırıklığından, kaygılardan,
kırgınlıktan esirgemek istedim kızlarımı.
Sormadan cevaplamak istedim sorularını.

Nasıl zorlandım ama, bilseniz!
Harbiye, Arif Paşa Han:
Kocam askere alınabilir her an,

ülke garip, dönem garipti,
6-7 Eylül, varlık vergisi filân.
Anlayamadım, anlaşılmaz şeylerdi.

Kalın bir yorgan gibi ırkımı
sırtımda taşıdım, ısındım.
Güçlü olmalıydım. Güçlendim.

Ve başardım:
Geçirdik kırılmadan o günleri,
büyüdü kızlar, evlendiler. Kazandım:

Gerektiği gibi oldu her Şey –
onlar bűyűdű, ben yaŐlandım.
İŞte: ben, kızlarım, torunlarım.

Her Őey gűnűllerince mi?
Mutlu mu hepsi?
Değil. Biliyorum.

Ama elimden gelen buydu.
İki kızım oldu benim
ve ben onları bűyűttűm.
Bundan ibarettir hayatım.”

BİR YİRMİNCİ YÜZYIL YAŞAMÖYKÜSÜ

J. Margulies için

“Savaşık,” dedi,
“İki savaşla üçe bölündü yaşamımız.

Silahlarımız ilkel, siperlerimiz derindi ilkinde,
günlerce uzandığımız mevzilerden korkuyla
çizildiğini izledik haritaların yeniden
ve sarsılıp bir imparatorluk devrildiğinde
genç değil yaşlıydık artık bizler.

Ölülerimiz çok, acılarımız dayanılmaz,
korkularımız” dedi, “hep aynı, umutlarımız değişmezdi.
Ben karımı tanıdığımda örneğin,
Avusturya-Macaristan’ın uzak bir köşesinde,
yansıdığını gördüm gözlerinde alevlerin
ve yemin ettim
– hiçe saydım ölümleri, çöküşü ve alevleri –
yemin ettim: bu kadın – karım –
yabancı olacak acıların
dinginliği bilecek.

Doğduğum ülkede doğmadı çocuklarım,
ve ikincisine geldiğimizde savaşların
onlar çok genç henüz, bense
yaşlıydım savaşamayacak kadar.

Oysa ölüm” dedi, “terketmedi yine beni.
Annemin ölümünü önleyebilirdim,
bilemedim oysa nasıl öldüğünü bile
ve nerede, hangi köşesinde Doğu Avrupa’nın
– hangi gün –
birlikte mi götürüldüler babamla,

bilemedim,
bir başına mı öldü annem yoksa.

Doğru,” dedi, “savaştık,
iki savaşla üçe bölündü yaşamımız.
Bilmem ki, yarattıklarımız mı çok,
yakıp yıktıklarımız mı yoksa.
Göçettik, benimsedik, başlangıçlar denedik;
ya yitirdiklerimiz?”

Olsun,” dedi, “yanımıza kalanla yetindik.
Bilseniz ama, nasıl hızlandı yüzyıl:
hesap tutmak, anımsamak,
ayak uydurmak...”

Durakladı.
“Bunların” dedi, “bir yana hepsi,
ben şunu bilirim ki
birlikte kocadım ilk sevdiğimle.”

GÜN ORTASINDA

Babamın anısına

Birinci Basım: Korsan Yayınları. 1992.

*Hicran gün ortasında öten bir horoz gibi
Seslendi pek vakitsiz... İçim yandı ansızın.*

*Mâzi yosunla örtülü bir göl ki yok dibi,
Mevsim serin ve bahçede yaprak yığın yığın.*

– Yahya Kemal

VAKT-İ KERAHET

Maçka Palas'ın odaları
taştandır ah taştan,
yok mu beni bu gece
evime bir taşıyan.

Böyle anlarda bazen
anımsarım ah anımsar:
Abant Oteli'nde bir akşam
kardeşim beş yaşına basar

Sabah her yanı kar
örter de ah öter,
bahçede çamlar sanki
donakalmış hayaletler.

Korkusuzdur ya dedem,
haydi bakalım der bize,
giyinelim de sıkıca,
gezmeye hey gezmeye.

Abant Gölü'nün çevresinde
çocuklar biteviye
döner de ah döner,
döner de vah döner.

YORUM

Yeşilköy'de bir sıcak yaz
küçük bir kayığım vardı,
kenarları bembeyaz,
içi kanarya sarısıydı.

Çardaklı bahçemizin
denize eriştiği yerde,
karanlık ve serin,
bir kayıkhanemiz vardı:

Küreklerle halatlar,
içinde kutu kutu boyalar,
her bir yanı yosun kaplı,
duvarlarından su sızardı.

Kurulur her sabah kayığıma,
mağarasında bir bilge gibi,
gelecek günleri düşünürdüm:
meşhur olacaktım besbelli.

Şimdi denizle kayıkhanelerin
sahil yolu var aralarında.
İçlerinde moloz yığınları,
çimen bitmiş duvarlarında.

Çürük dişleri görünen
açık birer ağız gibiydiler,
tam birşey diyecekken sanki
anlamsız bulup dememişler.

Duyuyorum oysa ben,
hayatım hakkında
yorum yapıyor gibiler,
bu sessiz, susuz kayıkhaneler.

BAHÇELER

Mutfakta oturduğum yerden,
elimde sabahın ilk çayı,
her gördüğümde arkadaki bahçeyi,
başka iki bahçe gelir aklıma.

Biri dedemin bir gün sözünü ettiği,
gidip 25'ten beri göremediği
Przemysl'de doğduğu evin
karlar altındaki arka bahçesi.

Birindeyse serin selviler
Bir bülbülün öttüğü her gece,
Her seher bir gülün açtığı
Hâfız'ın kabri olan bahçe.

İşte Przemysl, işte Şîrâz.
İşte Londra'nın bir kenar mahallesi.
Şu karşımdaki mi acaba
bu öykünün son bahçesi?

LONDRA'YA DÖNÜŞ

Üç hafta önce bırakıp gittiğim gül
duruyor hâlâ yerli yerinde:
Vazonun dibinde çürük bir su,
yaprakların hepsi masanın üzerinde.

Çoktan kaybolmuş bir şeyi
arayan biri gibi ısrarla,
mekik dokuyorum kaç yıldır
Londra'yla İstanbul arasında.

Kavafis'in şehri gibi oysa...

KONYAK KADEHİ

“İçelim” dedi birisi,
“İnsanlar için
ve sevgi için
kaldırıyorum kadehimi.”

Ve hep birlikte içildi.
Mor bir kadeh benim elimde:
Üzerinde incecik bir N
ve bir Napolyon silüeti.

Annemin hediyesi.
Ondokuz yıl evlilikten sonra
babam onu bıraktığında
“Düğün hediyesiydiler” dedi,

“Kimbilir veren kimdi.
Altı taneydi bunlar,
bir bir kırıldılar.
Tek bu kaldı şimdi.”

DICHTUNG UND WAHRHEIT

Benzemezken bir ânımız diğetine,
ısrarla bizde bir simetri arayışı.
Bir düzene sokabilmek karmaşayı hep,
kafiyeli yaşamak istiyor insan hayatı,
akılcı bir kurgu, ince bir öykü özlüyor,
dal budak saldıkça hayatın yeşil ağacı.

Ahenk arıyoruz her şeye rağmen ömrümüzde:
Her bölümünde kendine has bir müzik
ve aynı vezin dizelerin tümünde;
yumuşak bir giriş, uyumlu bir gelişme
ve her şeyden önemlisi, mantıklı bir son,
bir kıssadan hisse.

ZATEN

Nasıl kırık dökük,
yarım yamalak, eksik,
nasıl yamalı hayatlar
geçiyor gözlerimin önünden.

Bir zanaat mutsuzluk sanki:
Öğrenip bir önceki nesilden,
onyıllarca didiniyoruz
ve kuşkuya düşsek de bazen.

sanıyoruz ki
böyledir, iyidir,
ne olacak ki başka,
budur hayat zaten.

Ya beceremiyoruz biz bu işi,
ya da becerecek bir şey yok zaten.

ELSA'NIN GÖZLERİ

Herbiri bir keman teliydi ki kirpiklerinin
her an bir başka sessizliği bölardı:
Açıp kapadığını dinlerdim gözlerini.

Değdiği yere bakışları mızrap gibi değerdi:
Daldığında gözleri bir noktaya bazen,
baktığı yerde her şey hepbirden dile gelirdi.

Bir bakışıyla, örneğin, meyve verdiğini bir ağacın,
bir denizin çekildiğini anımsıyorum birden,
bilinmedik renkler aldığını çakılların.

Tüm bencilliğimle ve her şeye rağmen,
ilk kez bir başkasının gözlerinden
bakabilir olmuştum dünyaya.
Onsuz yaşayamam sanmıştım.

Yanılmamışım:
Anımsamak bir yana o yaz neler olduğunu
– gözlerimle belleğimin garip bir oyunu –
herbirini hergün baştan yaşıyorum.

MENDİREK

Antik mendireğin ucunda
vaktinden evvel kararıyor hava,
denize doğru iniyor bulutlar,
ince bir yağmur başlıyor birden.

Palamut iskelesiymiş burası
milattan önce kimbilir kaç yılında.
Arkamda yalçın bir tepe,
birkaç sütun, zeytinlikler.

Yavaşça, denizin derinliklerinden
volkanik bir ada yükselircesine,
Elsa geliyor yine aklıma.
Nasıl yenilebildim koşullara!

Gemilere palamut yükleyenler,
palamutu toplayanlar, gemiciler,
hiçbiri yok artık.
Sadece mendirek ve zeytinlikler.

AYRILMAK

Bir şey olmamış gibi
sürdürmek günlerimizi
en kolayı değilse de
en kolay şeylerden biri.

Hemen değil belki.
Çok değil ama,
kısa bir süre sonra,
birşey olmamış gibi

alış verişe çıkmak yine,
üç öğün yemek yemek günde,
akşam belki bir kadeh birşey
ve gidip yatmak son haberler bittiğinde.

Soranlara “keyifsizim de biraz” demek,
kalkıp usulca çıkmak odadan
herkese anlamsız gelen o şarkı çaldığında
O malûm sinemaya bir daha hiç gitmemek.

Sandığımız kadar zor değil belli ki
birşey olmamış gibi sürdürmek günlerimizi.
Ancak, yıllar geçiyor olmalı ki belli etmeden,
Her sefer biraz daha zor bir öncekinden.

KAVŞAK

İnce uzun bir iskelenin ucunda,
denize dikmiş gözlerini, kımıldamadan,
öylece duruyor adamın biri akşamüzeri.

Önünde su, arkasında kayalar,
unsurların kavşağında kalakalmış sanki.
Giderek kararıyor çevresinde suların rengi.

Ya bir gemi var bu saatlerde beklediği,
ya da sulara bırakıverecek kendini.
Öylesine ince bir denge ki!

EMPEDOKLES

İki antik sütunun akşamüzeri
bulutları kundaklayıp bir yandan,
bir yandan denizi kızdırırken güneş,
nasıl kuşku duyabilir ki insan:
Her şey toprak, su, hava ve ateş.

GİRİT’TE BİR MEYHANE

Mavinin yeşile çaldığı bir noktada,
arkamızda çamlar, üç yanımız deniz,
ince uzun bir burunun ucunda
Girit’te ufak bir meyhanedeyiz.

Sıyrılıp zakkumların arkasından
ağırlamaya geliyor bizleri birisi:
Bıyıkları bir ucundan yüzünün
diğerine doğru bir bitki örtüsü.

“Elbette” diyor, çevresine bir işaretle,
“Bu kayalıklar, tuzlu sular, maki,
ne sandınız! Böyledir tabi bıyıklarımız!”
ve kendi damıttığı rakıyı sürüyor önümüze.

Kısa ömürlü bir dostluk!
Köprüler atılıyor bindiğimiz an arabaya:
Arkamızda kalıyor, doğanın mutluluk
ve bıyıkların erkeklik verdiği bir dünya.

ORFOZ

Bir deniz canavarı gecenin karanlığında adeta,
yürüyüp suların içinde kaybolur Fikret,
Birer yudum daha alırken rakılarımızdan
“Bir saat içinde gelmezse” der Canan,
“Ne yaparız?”

Paytak adımlarla, tam biz telaşlanırken,
bir karaltı belirir kumların üzerinden:
bir mercan belinde, bir gelincik, bir böcek,
alnında maskenin bıraktığı derin iz,
“Ne içiyoruz?”

Kumsalın kenarında paletler, tüp, tüfek,
masanın üzerinde taze kızarmış balıklar
ve konuşkanlığım üzerimde değilse benim,
sessizlik, gece: adeta bir ayın.
“Gelincik Roni'nin.”

Elinde bardak, gözleri yine denizde,
herkesi ve her şeyi suçluyordur Fikret sanki,
balıklar denli özgür ve esrarengiz olamadığımız
ve yalnızlıktan korktuğumuz için.
“Yarın,” der, “orfoz.”

POLONYA'YA MEKTUPLAR

28 Mayıs 1925

İrili ufaklı yelkenliler arasından
köprüye yanaştığında vapurumuz (puslu,
karanlık bir gündü, başım ağrıyordu biraz)
elele kalakaldık güvertede bir an:
Kubbeler, minareler, kırmızı şapkalı adamlar,
koca bıyıklı dev gibi hamallar,
uçan bir halı inebilirdi her an bulutlardan.

Bugün bir ay oluyor işte geleli.
İlk haftamızı geçirdiğimiz otel
tam aklımızdaki Doğu hayali,
kimler kalmış bilsen: Zog, Mata Hari,
Bir ev bulup taşındık sonra geçen hafta:
Bir zamanlar Liszt yaşamış sağımızda,
sol tarafımız mason mahfeli.

Güvenim tam kocama ama
düşünmeden edemiyor insan,
yeni evliyim, yeni bir şehir, yeni bir hayat.
Kaç yılımız geçecek burada?
Burada mı doğacak çocuklarımız?
Asya'nın eşliğinde, evimden uzak,
neler bekliyor beni? Neler olacak?

POLONYA'YA MEKTUPLAR

2 Haziran 1925

Bizim yolun tepesi Grand rue de Pera.
Görsen, Nevsky Prospekt adeta,
pırıl pırıl, şık ve şaşaalı,
bir aşağı bir yukarı yürüdük birkaç defa.
Daracık bir sokak ve bir de, her sabah
bir ihtiyardan limon ve maydanozlar alıyorum,
balık ve baharat kokuyor her yanım.

Okul Fransızcamla idare edemiyorum henüz,
fakat küçük kırmızı sözlüğüm var ya,
Rusça-Fransızca, her kapıyı açıyor çok şükür,
öğrenilecek gibi değil Türkçe galiba,
tek kelime kapamadım, okumaksa imkânsız.
İşe gide gele öğrenecek gerçi kocam ama
Rus çokmuş burada, umarım onlarla tanışırız.

Biliyor musun, kan gördüm ilk günümde!
Taksiye binmiş otele gidiyorduk köprüden,
mallarımızı taşıyan hamallar takıldı peşimize,
meğer kendi hamalları varmış otelin,
bıçaklarla giriştiler hepbirden birbirlerine,
kanlar içinde kaldırıma yığıldı bir tanesi...
Tanrım, hep böyle mi acaba bu ülke?

POLONYA'YA MEKTUPLAR

8 Haziran 1925

İyice ısındı havalar. Ağustos sanki,
ve nihayet taşındık yazlık evimize.
Şehrin bir saat dışında bir sayfiye yeri,
ahşap evler, yemyeşil büyük bahçeler.
Karşı komşularımız hemen ziyarete geldi,
Palaci'ler, çok çocuklu sevimli bir aile.
Evleri yalı, onlardan girebileceğiz denize.

Kocamı işyerinde ziyaret ettim bugün,
yakın İstanbul'a ilk ayak bastığımız yere,
tornalar, motorlar, kocaman bir yazıhane.
Patron Monsieur Burla ile oturduk biraz,
kopkoyu bir kahve ikram etti bana
(Küçük bir fincan, Rus malı, dokunsan kırılacak)
çok sevdim, her sabah içeceğim bundan sonra.

Nasıl da yolunda gidiyor her şey,
durup düşündüğümde şaşıyorum akşamları.
Bu karmaşık, karman çorman şehirde
kendi küçük düzenimizi kurduk işte.
Fakat bir esrar perdesi hâlâ çevremiz
ve yırtabilirsek birgün bu perdeyi,
bilmem ki, bakalım neler göreceğiz.

Fanny Margulies 1941 yılında Türk vatandaşlığına geçti.
İki çocuğu ve dört torunu oldu.
Altmışüç yıl evlilikten sonra 90 yaşında öldü.

DENKLEM

Yıllarca bir haber bekledim.
Nasıl da emindim: birgün,
tanımlaması güç ama,
beklenmedik birşey olacak.

Her telefona, örneğin,
heyecanla cevap verdim,
“İşte, şimdi” dedim,
“ummadığım birşey çıkacak.”

Bir renk cümbüşü birden,
öngörülrlüğün sonu,
kârmaşa, hareket, gizem.
Yepyeni bir denklem.

Derken başladı birşeyler.
Dedem öldü önce ansızın.
Bir bir döküldü sonra o nesil.
Arkasından kalp krizi babamın.

Bir dahaki aşama besbelli:
Dostlarımdan benzer haberler,
cenaze merasimleri,
hastaneler.

Ne istemiştim
hâlâ bilemiyorum ama,
bunlar değildi beklediğim.
Bunlar değildi beklediğim.

O ZAMAN

“Mutlu bir çocuk muydum ben?”
Babasının ölümüyle aklına
doluşan onca sorunun arasında
en çok buna takılmıştı akli.
Bir bir gözden geçirmişti anılarını.
“Bak” dedi, “birini anlatayım sana.”

Çok gemili bir deniz, masalar,
kırmızı kareli masaörtüleri vardı,
Kuyu Restoran’da Pazar öğleleri
büyükler anlamsız şeyler tartışıyorlardı.
“Benim içinse” dedi, “o zaman
mühim olan mutluluk değildi.
Zaten böyle bir kavram yoktu ki.
Başka türlüşünü bilemediğime göre,
her şey tam da gerektiği gibiydi.”

“En kötü ihtimalle bazen
her şeyin her zaman tam da böyle
olmayacağını sezinlerdim belki.
Kolaydı onun da çaresi:
Çekilir odamın derinliklerine,
Jules Verne’le elele
seyahat ederdim arzın merkezine.

AĞIT

İşte yine İstanbul.
Alçalıyor uçak Florya üzerine,
sağ taraf açık seçik Yeşilköy.

Kapasam gözlerimi:
Adil Abi'nin bisikletçi dükkânı,
Röne Park'ın ağaçlarında kalplerle oklar,
Reks Sineması'nın kocaman ekranı,
Ekonomidis'lerin bahçesinde mangallar.

İnişten hemen önce,
uzansam dokunacam, tam uçağın altında,
iki çocuk duruyor caddenin ortasında,
atılıvermiş çimlere bisikletler.
Biliyorum birazdan Yandımcı'ya,
macera bu ya, ayran içmeye gidecekler.

Sarsılarak değişiyor tekerler yere:
Yeniden yaşamaya değil bu sefer
gömmeye geldim çocukluğumu, babamla beraber.

SARAYDAN KIZ KAÇIRMA

Osman Tümay için

“Constanze! Constanze!”
Mazgalların arasında
umutlu bir ses yankılanıyor.
Dalgalar Sarayburnu’nu
yalıyor usulca.

İnce uzun bir kayık
surlara yanaşiyor sessizce.
Bir ip sallanıyor burçlara,
“Constanze! Constanze!”
Usul usul tırmanıyor bir gölge.

Ses çıkarmadan Belmonte
atlıyor avlunun ortasına.
Korku ve telaşla gözleri
sağını solunu tarıyor.
Aramaya koyuluyor Constanze’yi.

Mermer sütunların arasında
gözgöze geliyorlar birden
ve avluda yankılanırken kemanlar
Osman’ın gür sesi duyuluyor:
“Muhafızlar! Muhafızlar!”

“Mutluyum Belmonte,
eleleyiz, birlikte öleceğiz.”
“Constanze, aşkım, bir tanem,
sevinçle gidiyorum ölüme,
yanımdasın, ellerin ellerimde.”

“Baba,” diyorum, “ölsünler, bana ne!
Bitmiyor mu, sıkıldım artık!”

Geçende yine duydum Constanze’yi.
Onca yıl önceki sıkıntı
özleme dönüşmüş şimdi:
Ne bende o eski aldırmazlık,
ne de babam yanımda artık.

POLİGLOT

Kuşkum yok, yalnız öleceğim
Daha şimdiden hızla,
dedem, babam, Elsa,
azalıyor sevdiklerim.

Ölümün kendisi korkutmuyor beni
– korkunç olan başkalarının ölümü –
fakat bir başıma ölmek, nedense,
kanımı donduruyor düşündüğümde.
Anlamsız bir çaba ama, iki dilde yazıyor
ve üç dilde konuşuyorum insanlarla.
Ve olmasa da yanımda duyacak kimse,
üç dilde sayıklayacağım ölüm döşeğimde.

SAYFALAR

Hayattayken babam henüz,
açılmazdık pek birbirimize.
Rakı keyfi yapar birlikte,
havadan sudan konuşurduk.

Ölümüyle son bağ da kopup gitti,
eski, düşsel ve dumanlı,
uzak bir geçmişle aramdaki.
Sayfalar yırtıldı tarihimden.

Ne İstanbul kaldı, ne Polonya,
ne dedem, ne ilkgençliğim.
Sanki şu doksanbir yılında
İngiltere'de doğmuş gibiyim.

Anlatmam gerek bunu birine.
Tek kişi var sıkılmadan dinleyecek:
Oturup bir başıma her gece
babamla konuşuyorum saatlerce.

BİLİRİM NİYE YANIK ÖTER NEY

Birinci Basım: Yapı Kredi Yayınları, 1994.

*Bişnev in ney çün şikâyet miküne
Ez cüdayibâ hikâyet miküned*

*Dinle neyden kim şikâyet etmede
Ayrılıklardan hikâyet etmede*

HANİ NALBANTIN YANINDAN SAPINCA

Ufak bir balkon, Sinopis Caddesine düşebilir her an sanki: Ahşap evin odalarından biri sığmamış da evin içine biraz dışarı taşmış; veya kaçarken birden yakalanmış gibi. Eğreti bir gülücük gibi kalakalmış evin yorgun yüzünde.

İki tahta iskemleyle bir masa sığmış bu balkona nasılsa. Kapılar açık ve üçüncü iskemle mecburen odanın içinde. Masanın bir yanında ben, Koço Ekonomidis bir yanında. Saat yedi, trafik giderek çoğalıyor Sinopis Caddesinde.

Durup dururken Kolej günlerine dönüyor Koço birden; kaptırmış gibi kendini oynak bir melodinin cazibesine, bana değil, tüm geçenlere anlatıyor adeta caddeden, “Haydi be Marta,” diyor, “koy artık şu şişeyi önümüze”.

“Tam dört yıl 110 metre engellide geçen olmadı beni, kaplan gibi hissedirdim kendimi yaklaştıkça engellere. Baban da, bilirsin, 100 metre rekortmeniydi. Mühendislik dört yıl hiç yenilgi almadı sayemizde”.

Bir gün Koço’ların arka bahçesinde mangal yakarken sırtına atlamıştım babamın hızla koşup bütün gücümle, tüy gibi alıp beni omuzlarına bir depar atmıştı bahçede. Hiç unutamam, nasıl gurur duymuştum o dev kuvvetiyle!

Mükemmel bir sofraya dönüşüyor usulca o küçük masa, mezeler, balıklar ve nihayet heyecanla beklenen şişe. Peynir tabağına bakıyor Koço ilk yudumdan sonra, “Adam gibi beyaz peynir yapamıyor şu Rumlar be!

Yeşilköy'de hani anacadedeki nalbantın yanından sapınca yaşlı bir bakkal vardı hemen sağdaki köşede, bir beyaz peyniri vardı, inanamaz tadına bakmayan! Ölüp gitmişti zavallı biz ayrılmadan az önce”.

Reks Sinemasının karşısında otururdu Koço'lar. Bizimkiler ziyarete gidip bizi de götürdüğünde her türlü kuruyemişimizi koyar önceden önümüze, üst kattaki balkondan film seyrederdik Loren'le.

(.....)

“Gerçi düşünüyorum da şurada otururken bazen, Yeşilköy de”, diyor, “Yeşilköy değildir artık herhalde. Düşünsene, yaban domuzu avlardık babanla orada eskiden! Biliyorum, daha ben oradayken her şey değişmişti iyice”.

Daha kaç gün oluyor, Yeşilköy'e son uğradığımda, yıllar önce top oynadığım arsada inşaat görünce, bütün gün futbol, tenis, basket, aklıma geldi de, bir topun ardından nasıl da koştururduk saatlerce!

“Neyse, ne yapalım, o kadar kötü değil burası da. Her ay toplantımız var Kolejliler Cemiyeti'nde. Eleni de büyüdü artık, torun bekliyorum yakında. Özlem, sitem filân, geçip gidiyor günler işte.”

Geçende duydum, bir gece ölüvermiş Koço yatağında.
Cemiyet toplantısından dönmüş, söndürmüş elektrikleri,
“İşte”, demiş Marta’ya, “Bak bir gün daha geçti”.

Hatırlamadan edemedim, Atina’da o küçük balkonda,
Akşam ayrılmadan “Nedendir bilmem ama” demişti,
“Doğup büyüdüğüm yerde daha bir zinde hissederdim kendimi”.

METRODAN ÇIKTIĞIM AN

İlk geldiğim gün on yedi yaşında İngiltere'ye
Victoria metrosundan çıktığımda günüşiğine,
Batılı bir seyyahın onaltıncı yüzyılda
ününü duyduğu İstanbul'u ilk görmesi gibi
görsel ve hissi bir karmaşanın ortasında
bulduğumu anımsar gibiyim kendimi.

Ne cesareti vardı bende o seyyahın oysa
(uçğa atlayıp dönmek istemiştım o anda),
ne de ne denli küçük, ne denli bir örnek
olduğunu biliyordum henüz dünyanın
(o gün şaştıklarım ilgimi bile çekmiyor artık).
Bakakalmıştım bir süre öylece insanlara.

Bir de çıkışım var ertesi sabah yurttan sokağa:
ne dil yabancıydı bana, ne kıyafetler,
ne de kentın ortasında kıvrılıp giden o nehir.
Ama ben yabancıydım hepsine, ben, Roni,
tek bir bilen yoktu bunca insan arasında beni.
Bilen yoktu doğduğum evi, gittiğim mektebi.

Yalnızlık bilmemesidir Attilâ İlhan'ı kimsenin.
"Köprünün Ortaköy ayağı bitmek üzere galiba"
diyememektir yalnızlık kimseye içkiliyken.
Mektup beklemeyi çok çabuk öğrendiğimi,
aşık olmaktan kaçındığımı çok uzun zaman,
olunca hep hata payı bıraktığımı unutamam.

Bir keresinde bir bardak dolusu viskinin
oturup yanına, içindeki iki parça buzun
eridiğini seyrettiğim aklımdadır, sıkılmadan.
Buzların erimesi gözle görülür bir süreçmiş,
bilmezdim, direnir gibidirler önce bir süre,
hızlanır sonra yenilgileri, teslim olurlar adeta.

Kaç kez ramak kaldı acaba havlu atmama?
Bir bir benden uzak öldükçe sevdiklerin
neler anlattığını ben bilirim odamın duvarlarına.
Derken anlaşılın hep bunlara alışmış olmalıyım da,
Alışamadıklarımı bir yerine atmışım ki beynimin,
Beni rahatsız ettiklerinin farkında bile değilim hâlâ.

(.....)

Zamanla her şey kolaylaştı kuşkusuz ama,
bilmem ki, ne pahasına? Merak ederim bazen.
Kaybettiklerim çok mu kazandıklarımın acaba?
Şimdilerde artık ne heyecanlandırabilir beni?
Dayanamayacağım bir özlem var mı örneğin?
Hiç yaşamamış olduğum korku kaldı mı?

Neler vermezdim, tanrım, şimdi
bir kez olsun yeniden yaşamak için
heyecanlı bir maceraya atılır gibi
Victoria metrosundan ilk çıktığım o ânı!

İKİ KENTİN ÖYKÜSÜ

Otuz dört yaşına bastığım gün
yıllarımı Londra'yla İstanbul arasında
eşit paylaşmış olduğum geldi aklıma.

Ve bu yıl bir gün, kırkımda,
başıboş dolaşırken Londra sokaklarında,
her köşenin, otobüs durağının, heykelin,
nehirin her bir kıvrımının, her şeyin,
eski bir öykü anlattığını farkettim bana.
Konuştuğumu farkettim kentin her taşıyla
(volta atarken bir kasabanın anacaddesinde,
selâmlaşır gibi karşıma çıkan herkesle).
Elinde küçük bir çakıyla yaramaz bir çocuk
RM harflerini kazımış sanki kentin her yanına.

İşte ilk sevgilimle Londra'daki ilk yılımda,
Parlamentonun gotik fiyakasının yanibaşında,
güneşli günlerde gelip oturduğumuz tahta sıra
ve her an eğilip nehre degecekmiş gibi duran
demiryolu köprüsünün kenarındaki yaya yolu.
Karşıda Fransız filmleri izlerdim bir başıma.
Bir yandan garip bir gurur, bir yandan korku,
bir yandan da hüznün verirdi bana yalnızlığım
(bir yemeğin tadı gibi ansızın hatırlanan
bu duygu hâlâ yoklar beni zaman zaman).

İşte karşı köşede yeşil deri koltukları
ve ahşap masalarıyla The Swan barı:
Hulusi ve Mehmet'le gittiğimizin üzerinden
daha bir yıl geçmeden birini bir kadın,
birini pankreas kanseri almıştı elimden.
İşte Elsa'yla son kez konuştuğum telefon

(kısa bir konuşma, yanıma kalmıştı son jeton).
Ve ilk sosyalist gazetemi sattığım işyeri
(yaşlı, Hintli bir metal işçisiydi: “Benden”,
demişti, “geçti ama, bir de siz deneyin haydi”).

(.....)

Bir gün babam “Sıkıntılıyken içki içme” demişti,
“keyifsizken daha kötü eder insanı içki”. Haklıymış:
Şurada her gece içmişim ölümünü beklerken.
Sahilyolu’nun kenarında denizden yeni çıkmış
tarihöncesi bir canavar gibi duran Cerrahpaşa
çocukluğumdan beri hep korkunç gelmiştir bana.
Şimdi de zaman zaman bir çocuk sanatçı gibi,
turnede gibi hissetmekten alamıyorum kendimi:
Bir sahne gibi geliyor Londra bana bazen,
piyes İngilizce, oyuncuların çoğu Türkiyeli.

O akşam yaşlı bir turist durdurdu beni,
bir adres sordu, her gün geçtiğim önünden.
Durakladım. Bilmem aklımdan neler geçti.
“Kusura bakmayın”, dedim, “Londra’lı değilim ben”.

AMERİKA

Polonya'nın Batı'sına girdiğinde Alman orduları genç bir piyanistmiş Kaletsky ve şans bu ya külüstür bir kamyonu yüklenmiş piyanosuyla Doğu cephesinde askerlere konser veriyormuş. İlk göçü böylece gerçekleşmiş Kaletsky'nin: Bir ucundan ülkenin diğer ucuna, kısa mesafe (farkında olmadan evini bir daha göremeyeceğinin), iradesi dışında ama, hiç olmazsa aynı sınırlar içinde. Sonrakilerse hep sınırlarötesi, hep bilerek olmuş.

Oistrach ile tanışması şans eseri kuşkusuz ve yaşlı kemancının Moskova daveti. Fakat konserden sonra kalmaya karar vermesi, kimse bilemeyecek artık, nasıl olmuş. İçine doğmuş olabilir mi Kaletsky'nin acaba Almanların az sonra Polonya'nın tümünü alacağı? Düşünmüş müdür et kuyruğunda tanıştığı o kadınla Evlenip tam altı yıl Moskova'da yaşayacağı? Geçinmek iyice zorken ilk oğlu orada doğmuş.

İkincisi, Anatol, ta öbür ucunda dünyanın: Melbourne, sıcak şubat günleri; mutluymuşlar! Sürmemiş; tanıştığımızda çünkü Londra'daydılar. Ve Kaletsky daha o zaman Amerika'yı düşünüyormuş. Pek fazla görüşemedik, ne kadar sevimli de olsa, saatlerce dinleyebilsem de çaldığı sonatları, iyice yaşlı bir adamdı karşılaştığımızda. Yine de, kalktı o yaşında New York'a taşındı. Ben yola çıkarken o artık sonuna geliyormuş.

Birşeyden mi kaçıyordu Kaletsky acaba
göçederek bir ülkeden bir diğerine,
erişmeye mi çalışıyordu yoksa bir şeye?
Fırsat bulup da sormadım zamanında.
Ne zaman kıvrak bir piyano sesi duysam şimdi
yarı umutlu bir kuşku düşer içime,
Benim bilemediğim bir bildiği var mıydı acaba?
Çoktandır çünkü ben anladığımı sanıyorum ki:

Ne kaçmak mümkün, ne erişmek;
yaptığımız tek şey kaçınılmazı belki biraz ertelemek.

FERHAT YOLDAŞ'IN GÜNCESİNDEN

...Varto'yu bilen kimse yok benden başka burada. Köyümü özlediğimden söylemiyorum bunu – özleyecek bir şey yoktur köylerinde Varto'nun, özleyecek olsam İstanbul'u özlerdim zaten – ama Varto'luluk tanımlar beni bir anlamda ve tanımsız kalmış gibiyim işte buralarda...

...İster çıkarsınlar şu basın affını, ister çıkmasın, bıktım döneceğim günü beklemekten hergün. Buralı olamayacağım hiçbir zaman gerçi ama, hayatım burada geçecek gibi yaşamalıyım artık; yerleşmeliyim iyice, yetti bu eğreti konaklama, dönebilirsem dönerim, ama beklemeyeceğim...

...Tanıdıkların sayısı artacağına azalmakta. İşin garibi de bu ya: hergün biraz daha yalnızım. Oysa çevrem genişledi, dili de söktüm sayılır, rahatladım, bağımlı değilim artık bizimkilere. Ama yakın çevrem sabun köpüğü gibi adeta, eriyoruz, azalıyor sayımız bir günden bir güne...

...Bugün ilk kez sinemaya gittim ve anladım. İlk İngiliz sevgilimle! İlk İngiliz sevgilimle! Ve ilk kez Hint yemeği yedim çıktığımızda. Bir günde üç ilk! Hiç uyuyamadım bütün gece. Hem bu yaşımda yeniden doğmuş gibiyim, belli belirsiz bir hüzün hiç eksilmiyor hem de...

...Nasıl da modası geçti artık devrimciliğin!
Anlayamadım gitti – sömürü mü kalktı ortadan?
Aç değil mi artık kimse? Savaşlar mı sona erdi?
Yok, değil besbelli. Yine de azalıyoruz ama işte:
Çoluğa çocuğa karışanlar, yorgun düşenler,
çekilip gidenler onca yıl sonra aramızdan sessizce...

...Renault Billancourt'da greve çıkmışlar dün,
68 Mayıs'ının en şanlı kalesiydi hiç unutmam.
Bugün de kamu çalışanları sokaklara dökülecekti.
Ah, nasıl isterdim aralarında olmayı ben de.
Gurbet ellerde yanılıyorum ben besbelli:
Hayır, azalmıyoruz, nöbet değişiyor sadece...

HASAN USTA

Milo-Baylan'da, ne yalan söylemeli,
adım çıkmıştı doğrudur o yıllarda biraz.
Farkına bile varmadan, bilirsin, olur bazan.
Neymiş, sendikaya girmişiz, işçilerden biri
yürüyecek olmuş patronun üzerine birgün.
Tutup aldım elinden bıçağı, hiç yoktan zavallı
kana bulayacak elini, hapse düşecek. Engelledim.
Gittim sonra konuştum patronla. Bir de baktım,
sendika temsilcisi seçmiş çocuklar beni.
Sendika mendika anlamam gerçi ama,
haksızlığı da sevmem. Olup olacağı bu işte.

Ne işin var Milo-Baylan'da dersen, o da doğru.
Gel gör ki, geldik Adana'ya, elde tek bir yetenek:
şekerden anlarım, ama gerçekten, bilirim şekerini.
O yüzden aldılar işte beni. Uzun da sürmedi.
Hemşerinin biriyle dükkan açacağız diye
ayrıldım fabrikadan, olmadı, kalıverdim ortada.
Çare yok, kalktık İstanbul'a yollandık ailecek.
Elimden gelmez başka şey, mecburen orada da
kaç lokanta varsa baklava yaptım hepsine.
Nereden çıktıysa, kalmamış vallahi aklımda,
Bir _ngiltere lâfı çıktı, kalktık geldik buralara.

Burada ikinci günüm, bir kebabçıda tatlı yedim,
berbat. Nereden alıyorsunuz dedim bunu.
Dediler Güllüoğlu. Allah, Allah. Nasıl olur!
Piridir hepimizin o. Oysa bu baklava berbat.
Üstelik ne işi var buralarda. Aldım adresi gittim.
Yok yahu, dediler, satar diye taktık o adı.
Ama dediler, ustaysan, n'olur gel burada çalış.
O gün bu gündür işte, onüç yıl oldu aşağı yukarı,
gündüzleri mutfak, akşamdan akşama bir viski.
Çoluk çocuk İstanbul'da hâlâ; özlerim bazan.

Adana, İstanbul, Londra filan, işte geldim gidiyorum.
Şu da var ki ama, hodri meydan, geçsin karşıma.
varsa benden iyi baklava yapan.

BATTANIYE

Londra'da bir barda yaşlı bir adam
birasını yudumlarken bir akşam
bir öykü anlattı uzun uzun bana:
ne bir kıssadan hisse, ne bir anlam,
sık sık gelen bir şey insanların başına.

İlk yılıymış İkinci Dünya Savaşının
ve en güzel günleri gençlik yıllarının.
Kumar oynuyor geç vakte kadar bir gece,
haddi hesabı yok kazandığı paranın.

Öyle ki, eski bir kız arkadaşını düşündüğünde,
atlayıp taksiye 50 km gidiyor paranın dörtte biriyle;
akşam Varşova'da birlikte kafayı çekip,
hasret giderip geri dönüyor Lodz'a aynı gece.

Kalanını istediğince harcamaya vakit kalmıyor:
Çıkıveriyor dünyanın çivisi, birden her şey dağılıyor;
Alman işgaliyle ne gençlik kalıyor artık, ne kumar.
Kalan dörtte üçüyle paranın tek bir battaniye alıyor.

Sonra malum yıllar: yenilgi, direniş,
savaş esirliği, kamp hayatı,
Fransa'daki kamptan firar, bir ormanda on hafta.
Pirene dağlarını üç arkadaşıyla aşıp
bir takaya atlayıp Portekiz'in küçük bir limanından,
bir deri bir kemik varıyor İngiltere kıyılarına.

Hayatının elli yılı bundan sonraki,
olaysız, bitmez bir tatil gibi:
bir hemşireyle evlenmiş, iki çocuk,
uzun sürmüş bir sonsöz her şey sanki.
“Ne rahatsız edebilir artık,
ne dokunabilir birşey bana,
salt o rüya, ah o rüya,
ter içinde uyanırım her gördüğümde:
Donar kalır Lodz’un bir ara sokağında
o battaniyeyi satan arkadaşım bana”.

OTOPARK

Bir köyün boşaltılması nasıl bir şeydir?
Mümkün değil, canlandıramıyorum aklımda.
Ben, İstanbullu, kocaman caddelerin,
on katlı apartmanların çocuğu, anlayamıyorum,
nasıl bir şeydir kırk hanenin birden boş kalması,
birden duyulmaz olması artık insan seslerinin?
Bir köyün boşaltılması nasıl bir şeydir?

Bir köy yakıldığında ne kalır geriye?
Yollar asfalt değilse zaten,
beton ve metal değilse binalar,
geri mi döner yakılan bir köy doğaya?
Toplanıp herkes götürüldüğünde
toprakla ağaçlar mı kalır salt geriye?

Götürülenlerden biri geri dönse yıllar sonra,
neler görür doğup büyüdüğü yerde?
“Şurada Dilan’ı öpmüştüm bir keresinde”,
“Karpuz çalardık geceleri gelip şuradan”,
diyebilir mi bir ırmağın kenarında durup?
Anılar da silinir mi yoksa köyle birlikte?

Bir köyün boşaltılması nasıl bir şeydir?
Canlandıramıyorsam da aklımda hiç,
bir ipucu buldum sanıyorum kendi hayatımda:
Kıyaslanacak gibi değil besbelli ama,
küçükken top oynadığım parklardan biri
kat otoparkı oldu birkaç yıl önce.

O gün bugündür önünden her geçtiğimde
kocaman bir beton yığını değil de,
yeşil, küçük bir park görüyorum ben yine.

TELEFON

Dedemin ölüm haberini, bir an durakladıktan sonra,
babam vermişti telefonda. Babaminkini dayım.
Bu kez de işte duraklayan annem: Atakan!
Hiç bitmez gibidir telefonda donakalınan o an!

Bir başka hışımla ağaçlar hışırdamaya başlar,
sabaha karşı uyanıldığında o telefonla,
Temmuzun orta yerinde bu ülkede bazen
işte böyle geliverir sonbahar birden adeta.

Cılız bir Haziran güneşinin sevinciyle belki,
unutulmuş olabilir birkaç günlüğüne ama,
böyle günlerde dank eder yine insanın kafasına:
tüm hayatlar eksik, tüm ölümler vakitsizdir.

AİLE ZİYARETİ

Üç yıl oluyor bugün babam öleli
ve Ulus Mahallesiine uğramayalı ben.

Nasıl da gelip dünyanın dört bir köşesinden
yan yana dizilmişler sonunda, elele gibi:

Bir palamut tüccarının oğlu İzmir'den
(polietilen sattıktan sonra 40 yıl Tahtakale'de
82 yaşında felsefe kitapları ısmarlamıştı Paris'ten –
rakı içiyorum her akşam küçük kristal karafakisinden),

Polonyalı bir dişçinin iki oğlundan biri
(bir sopranoyu beklermiş her gece operanın önünde,
keman çalacakken mühendis çıkmış Viyana Üniversitesinden –
dikkafalılığıyla ufkunu taşıyıp getirmiş bana ta o günlerden),

Petersburg'dan kalkıp gelen bir kız kocasının peşinden
(öyle sevmiş ki o Polonyalı öğrenciyi gençliğinde,
birkaç yıl Varşova'yı yaşadı aklında, seksenini geçmişken;
inanmak zorunda kaldım: sonsuz olabilirmiş sevgi gerçekten).

Kendilerinden habersiz kesilen bir randevu sonucu sanki
Ulus Mahallesi mezarlığında toplanmışlar işte şimdi hep birden.

Bir gün ziyaret edeceğim kuşkusuz hepsini.
Ne onlar bilecek ama geldiğimi, ne ben.

MESAFELER

Öyle uzağım ki annemden, kardeşimden,
Maçka Parkından, Elsa'dan, Osman'dan,
kendim yazmış gibiyim senaryoyu şimdiden:

Herbirine bir telefon, kimbilir kimden:
“Başınız sağolsun, ne demeli, bilmem ki,
daha dün akşam yemekte beraberdik.
Fazlaca içti, biraz keyifsiz gibiydi.
Mesafelere yenildiğinden söz etti”.

Elsa'yı aramak gelmeyecek kimsenin aklına.
Ertesi sabah aradığında erkenden beni,
okumak üzere kenara konmuş onca kitap,
henüz kullanılmamış bir uçak bileti,
yazıp da arkasını getiremediğim iki dize,
uzun uzun dinleyecekler telefonun sesini.

“Kaçırdım yine” diyecek. Kalkıp işe gidecek.
En kötü ihtimalle bir otobüs gecikecek belki.
O gün de bir önceki gibi geçecek.

DALLAR

Penceremin önündeki ağaçlar bugün
elektrikli testerelerle budandılar.
Günlerdir yapraklarını kaybeden dallar
büyük gürültülerle düştüler kaldırımlara.

Masamın başında oturduğum yerden,
geçmiş yılın özetlendiğini gördüm adeta.
Her şeye hâkim oldu önce sarıyla sepya,
yol boyunca çıplak kaldı sonra ağaçlar.

Her başımı kaldırdığımda şimdi,
kırık parmaklarıyla yaşlı bir el
ya teslim oluyor, uzanmış gökyüzüne,
ya da meydan okuyor her şeye.

BİR SEDİR DEVRİLİR

Victoria döneminin parkları
imparatorluğun aynaları gibidir.
Gösteriş için tasarlanmıştır adeta:

dünyanın dört bir yanından
ağaçlarla bitkiler getirtilip
uyumlu bir düzenle ekilmiştir.

Bir köşede gümüşselviler,
görkemli köknarlar öte yanda,
Hindistan'dan bir gürgen örneğin.

Nasıl şaşırtıcı sahneler
çıkartırken bazen karşıma:
Afrika'nın bir ağacı kapkara
kat kat karlar altında eğilmiş,
çöllerin rengârenk bir bitkisi
büzülmüş kalmış yağmurda,

veya yüzyıllık bir sedir, kimbilir
ne zaman getirilmiş Lübnan'dan,
teslim olup işte nihayet bir gece
uzanmış yemyeşil İngiliz çimlerine,
yaşlı kökleri gökyüzüne uzanmış.
Bu rüzgâra artık dayanamamış.

TELEVİZYONDA BİR AKŞAM

İçkili halimle bir akşam
Televizyonda bir sahneye
Rastgeliyorum siyah beyaz,
Gencecik bir Jack Teagarden:
“Dark Eyes” – Oçi Çorniya!
Sadece içkiden olamaz,
Hepbiranda doluşuyor aklıma:
Niye dedemden onca yıl
Rusça öğrenmedim, niye
Fransızca konuştuk hep?
Bilerek yapmış olsa gerek.
Yıllarca bu şarkıyı ben
“O Çiçorniya” diye dinledim!
Siyah Gözler’miş oysa.
Siyah gözler. Elsa.
Caz sevmeyen sevgilim.
Tromboncusuydu Teagarden
Louis Armstrong’un ve dedem,
Türkiye’de bir Polonyalı 25’ten beri,
Keman çalmış gençliğinde,
Bayılırdı Armstrong’a ve babam
Anlatırdı, Şan Sinemasında
Konser verdiğiğinde 50’lerde Armstrong
kalkıp balkonda iri yarı biri
“Bir kumparsita çalsana abi”
Diye bağırılmış sesi çıktığınca.
Yaktılar _an Sinemasını sonra.
Divan Otelinde kalmış Armstrong.
Balkonda trompet çalmış akşamüzeri,
Emlak Caddesinden duymuş babam.
Ve Caddeden denize kadar,
Maçka Parkının olduğu yerler şimdi,

Yokuş aşığı bağımış o zaman. Ben
Köpeğimi gezdirirdim Maçka Parkında.
Koca Yahya Kemal heykelinin
Bakır bastonu çalınmıştı bir gece.
Greyderlerle dolu park şimdi,
Demokrasi Parkı olacakmış yakında.

Armstrong, dedem, babam,
Oçi Çorniya, Şan Sineması, Elsa,
Bağlar, köpeğim ve demokrasi,
Sarhoş kafayla seyrettiğim
Bir program besbelli ki hepsi.

MUHASARA

Gökçeada'nın terkedilmiş bir Rum köyü.
Nüfus kırksekiz, en genci yetmiş yaşında.
Oturmuş bir kahvede masalar etrafında,
Çay içip tavla oynarlar takır takır,
Herkes buradaymış, her şey aynıymış gibi.

Köşede balkonu çökmüş o büyük ev
boş değilmiş, yemek pişiyormuş gibi;
Oğullar Atina'da, kızlar Almanya'da,
Avustralya'da değilmiş gibi yeğenler,
oyun oynuyormuş gibi çocuklar meydanda.

Bir balkon daha da çökse, biri daha gitse,
Çay içip tavla oynayacaklar takır takır.
Direnecekler. Elden başka ne gelir ki.
Erkekler her an dönebilirmiş gibi tarladan,
Herkes buradaymış, her şey aynıymış gibi.

Bir garip karanlık var ama gözlerinin ardında,
Her an düşebilirmiş gibi tüm savundukları,
Çok uzak değilmiş gibi artık son yenilgi.
Dört bir yanına ulak yollamışlar da dünyanın,
umutsuzca yıllardır haber bekliyorlar sanki.

DANTEL

Heathrow Havaalanında sabaha karşı,
elimde sıcak ve sıkkın bir bira,
gecikmeli Larnaka uçağını beklerken
üç çekingen ihtiyar ilişti masama.

Sıkıntıdan önce kulak kabartmışken,
merakla dinlemeye başladım sonra,
hem bildiğim bir dil, hem değil:
tam anlarken, anlamıyorum birden.

Bir parça Rumca, bir parça Türkçe
ve dantel gibi ikisinin arasında
– Hovsep'ten sözettiklerinde uyandım –
incecik işlenmiş bir Ermenice.

Örgü ören bir kızın parmakları gibi
sekip duruyorlar üç dil arasında:
kıvrak hareketlerle gidip geliyor,
dansediyorlar dilleriyle sanki.

Bilincinde bile değiller elbet,
ama her ağızlarını açtıklarında,
tüm haritalarıyla dünyanın
dalga geçiyorlar adeta.

VOR

Yaz aylarında Yeşilköy'de
saatlerce basketbol oynardık,
Mişel'le ben, Agop, Ara ve Aret
eski Rum Okulunun bahçesinde.

“Vor dedik” cevabını verirdik
“Vor” diye selâm verdiklerinde
ve kahkahalarla karşılıklı gülerdik:
“Göt” demekmiş Ermenice.

Alabildiğine büyüktü Aret'lerin bahçesi
(sonradan üç apartman olacak kadar):
ağaçlardan incir toplar bir ucunda,
bir ucunda top oynardık beş kafadar.

Amerika'ya gittiler Aret'le Ara sonra.
Ben Londra'ya. Agop'tansa haber yok.

Salt Mişel İstanbul'da kalan hâlâ.
Beş bire düşmüş işte yirmi yılda.

Sokaklarında vor denilmiyorsa artık bir kentin,
İstanbul değildir, kentim değildir benim.
Beni yaratan bir başka kenttir.
Onu bilir ben, onu söyler,
onu özlerim.

YABAN

Erzincan'da en çok
Kavak dölleri çekmişti dikkatimi;
Nedendir hâlâ bilmem:
İstanbul'da kavak mı yoktur,
ben mi farketmedim hiç?

Bir de kargalar.
Havalandılar mı talim alanından
Yağmur bulutuna dönüşürler adeta,
Karartırlardı havayı bir an.
Hiç görmemiştim o kadarını bir arada.

Erken saatlerinde sabahın
Yamaçlardan aşağı bir rüzgâr
Vahşi atlar gibi dötrnala
Ezer geçirdi üzerimizden.
Aynı gün güneş açardı sonra.

Ve o güneşin sıcaklığı var ya
(dağ başlarındaki karlara nazire),
dokunulmaz olurdu birden namlular!
Ne sıcaklığı sıcaklığa benzerdi,
Ne soğuğu bildiğim soğuğa.

Uzak bir nöbette unutulmuş gibiydim
Yanlışlıkla alınıp da yabancı bir orduya.

PARİS'TE ÇOK ESKİDEN

*Y a des marins qui boivent
Et qui boivent et reboivent
Et qui boivent encore
Ils boivent a la santé
Des putains d'Amsterdam*

Dükkân dükkân gezip Nesrin'le Paris'te,
Jacques Brell plakları aramıştık bir gün.
Yakışıklı olduğum günlerdi, anımsarım,
küçük bir Rus lokantası keşfetmiş akşam,
biberli votkalar içmiş, kaldırımlarda sonra
hannelise'ye benzetmiştik bir kadını,
bir başkasını maria misakyan'a.

Yaşlı bir kadına ben bir cafe'de, gece geç saat,
“Onsekiz”, demiştim, “başka türlü olmayacak”.
Bir çocuk görmüştük, boynunda kırmızı fular.
Nuh demişti Nesrin, Peygamber dememişti,
“Hayır”, demişti, “bu o değil”. Döndüğümüzde,
odasında ikibin mısra kaçak sonbahar.

Seine köprülerinin üzerinden geçerken gece
durdurup saç sakalına karışmış biri bizi
“Sizler de mi”, demişti Fransız aksanıyla,
“Türksünüz? Birşey içelim mi, ne dersiniz?”
Almak istememişti bara bizi barmen,
“Borcunu ödemez bu herif, kaçar hep gider”,
Neler içtik, kimbilir? Hatırlıyordur Nesrin.
Ömer Haybo olsa gerek dediysek de biz,
Agop'muş adı, yıllar önce yaşamış Kurtuluş'ta.

Nesrin yeni ayrılmıştı sanırım Mehmet'ten o sıra.
Ne sevmiş kimseyi, ne de ayrılmıştım bense,
herhangi birinin olabilirdim beş kuruşa.

LA VIE EN ROSE

Keman sesleri,
kıvrak bir akordeon;
orta yaşlı bir kadının
alkolden çatlayan sesi;
kaldırımında sivri bir topuğun
yaralı bir hayvan gibi sekmesi.
Bir yırtmacın dayanılmaz cazibesi.

Nihayet yaşadığımda
Montparnasse'ta yıllar sonra,
aslına uymadı. Yaşlıydı yırtmaçlı kadın;
topuklarından biri kırıldı; çirkindi sesi.
İçkili halimle dönüp otelime zor belâ,
uyuyakaldım. Üzerimdeydi ceketim hâlâ.

Çok sürmedi ama.
Ne zaman aklıma Paris gelse şimdi,
kıvrak bir akordeon yine, alkollü bir ses,
ve o yırtmaç, ah o yırtmaç yine.
Gözügözeyiz, hafifçe kaldırıyorum kadehim!
Her şey uygunluk sağlayıverdi tekrar işte
gençliğimde kurguladığım o sahneyle.

TOM'UN KEDİSİ

Tom'un kedisi
kalp krizi geçirdi
iki ay kadar önce.

Daha doğrusu,
veteriner öyle dedi.
Ağaçtan düşmüştür bence.

Sağ ön bacağı felç,
aklı hep başka yerde gibi.
Zaten yaşlı bir kediydi.

Yürüyebilsin diye,
o bacağı kesmek gerekti.
Ağır ağır geziniyor şimdi.

Yine çok zaman dalgın sanki,
hareketleri yavaş, kendince,
bazen de ama belli ki keyifli.

Dün gördüm bahçede,
bir kuşa doğru seğirtti,
Yalpaladı biraz, doğruldu.

O bacağı yokluğu
hiç aklında değildi belli ki.
Birden aklıma geliverdi:

Kediler de insanlar gibi
çabuk alışıyor demek eksikliğe,
Eskiden varken artık olmayan şeylere.
Gençlik. Ölen dost. Eski sevgili.
Kediler de bizim gibi
yaşayabiliyor demek eksile eksile.

ÖĞRETMEN

Kolejin Boğaza nâzır banklarında
bir gün önce keşfettiklerini Hulki
bizlere aktarırdı o yarı umursamaz,
yarı heyecanlı, iddiasız edasıyla:

yeni bir yazar, bir hipotez, bir dize,
bir kelimenin Latince ne anlama geldiği.
Bazı romanları ne zaman okusam hâlâ
Hulki'nin vurguladığı yanı çıkar önplana.

O uzun sınav öncesi gecelerinde
cep kanyağının zihni berraklaştırdığı
kuşkulu keşiflerinden biriydi gerçi Hulki'nin,
ama çaktığı da hiç olmamıştı hiçbirimizin.

Yıllar sonra mezun olduk daha zorlu alanlara.
İhaneti gösterdiğinde bana, son derstir sandım.
Bunu daha hazmedememişken ben oysa,
pankreas kanserinin üç günde
öldürebileceğini
öğretti
bana.

On yıl görüşmedikten sonra demek
hastanede öğrenecekmişim son öğrendiğimi.
Mektep, mürekkep filân haltetmiş,
dostlarından öğreniyor insan her şeyi.

HAYAT BAĞLARI

Herkes bir tanıdığıının dayısı hakkında duymuştur:
“Sigarayı bırakmazsa öleceğini söyledi doktorlar”.
Zaten sevmiyordur onları, iyice bozulmuştur,
Günde iki paket sigara içer öldüğü güne kadar.
Akşamdan akşama da bir küçük rakı iiyordur.
Güler geçeriz genellikle, “eski topraktır onlar”.

Geçen hafta nihayet geldi başıma korktuğum.
Yakın bir ölüm tehlikesi yokmuş gerçi ama,
Önce bacaklarımı kaybedip sonra ölüyormuşum.
Hemen azalttım sigarayı. Bırakacağım yakında.
Niye teslim oldum ilk sinyali verdiğinde vücudum?
Herkesin dayısı gibi olduğumu sanırdım oysa.

Kulak asmam sanıyordum, devam ederim içmeye.
İlle de aman aman yaşamak istiyor değilim ki.
Öyle değilmiş oysa, hazır değilmişim ölmeye.

Nedir acaba hayata bağlayan beni?
Merak? Korku? Sevgi?
Hangisi? Hangisi?

HÜMEYRA

Ne yapıyor kim bilir şimdi, nerede, mutlu mu?
Gözlerinin altında mor halkalar mı var şimdi?
Zaman zaman gecenin geç saatlerinde dinleyip
artık neredeyse çalmaz olmuş eski bir kasetini
kimsesiz çocuklar gibi ağladığımı biliyor mu?

Öyle uzak ki yerim, uzakları aşıyor,
bütün özlediklerim benden uzak yaşıyor
dizelerini söylediğinde düşünmüş olamaz beni.
Şimdi de, biliyorum, biliyor olamaz onu dinlediğimi –
İstanbul, lise yıllarım, dinledikçe gözümde canlanıyor.

Yeni bir şehirde, yeni bir mahallede, ne olur
karşılaşırsak günün birinde hiç beklemezken,
kır düşmemişken henüz benim saçlarıma,
tüketmemişken daha ömrümüzü, ne sen, ne ben.
Ne olur çıkıversen yeni bir ülkede birden karşıma.

Gençliğimsin benim, seni seviyorum Hümeyra.

AYRINTILAR

Ne küçük ayrıntılar yakalayıyor
en sıradan bir anda insan bazen.
Bu sabah, örneğin, yolda giderken
Tasadüfen gözüme ilişiverdi:

Kesildikten sonra ya bir elektrik direği,
ya bir tabela, birkaç santim kalmış dibinde
ve toprak dolmuş besbelli zamanla içine,
doğal bir saksı oluşmuş kaldırımın kenarında.

Ve şu Allahın belâsı Ocak ayında
iki şaşkın çiçek çıkıvermiş ortasında.
Gülümsemeden edemedim hallerine.

Niye zaman ayıramıyoruz ayrıntılara?

MAĞRUR OLMA PADİŞAHIM

Birinci Basım: Yapı Kredi Yayınları, 1996.

Gün akşamlıdır devletim, elbet biz de ölürüz

– Hilmi Yavuz

ÖNSÖZ

Bilmem hangi çok eski kavmin
askerleri döndüğünde savaştan,
müthiş şölenler düzenlenir,
kırk gün sürermiş kutlanması zaferin.

Başında zümrütlü tacı,
omuzlar üzerinde taşınır tahtında
beyaz güller atarak halkına
gezdirilmiş muzaffer hükümdar.

Ayaklarında kalın zincirler,
savaş esirleri gidermiş önünden,
deve yükü elmaslar, ipekler,
mağlup şahın atları, tahtı.

Ve sevdiklerinden bir vezir
görevlendirilmiş her sefer,
oturup öylece yanibaşına,
en coşkulu anları bekler,

her gülümsediğinde hükümdar,
kulağına fısıldarmış usulca:
“Gelip geçicidir bu zafer.
Gelip geçicidir bu zafer.”

ENVER PAŞA'NIN SARIKAMIŞ DÖNÜŞÜ

Harbiye Nezareti'nin üst katındaki odasından Süleymaniye'nin minarelerine dalmış gözleri, üç günlük bir tren yolculuğundan sonra geç vakit vardığında İstanbul'a Erzurum'dan, aklına bile getirmemiő evine dönmeyi. Bekliyordur oysa Naciye Sultan.

Üstüste koyu kahveler getiriyor emireri. Böylesi bir yenilgi görmemiő Osmanlı ama, unutması gerek artık o donmuő askerleri. Nice savaşlar var daha aklında, büyük planlar, diplomatik manevralar. Akşama Alman Elçiliği'nin yemeği.

Yeri değil ama, yorgunluktan olacak, Manastır Askeri Rüşdiyesi'ndeki günleri ve isyân kararını aldığı gün geliyor aklına, sonra Talât'la tanışması bir toplantıda: "Nelere kadirsin sen ya Rabbim, Neredeydik, nerelere geldik!"

Harbiye Nezareti'nin üst katındaki odasından
Süleymaniye'nin minarelerine dalmış gözleri,
ha değmiş, ha degecek bulutlara.
Nasıl gelebilir ki aklına
– Paşa, Nazır, Damat, Almanların gözbebeği –
Türkistan'ın ücra bir köşesinde öleceği.

CEMAL PAŞA'NIN ÖLÜMÜ ÜZERİNE BİR İTTİHATÇI'NIN DÜŞÜNCELERİ

Duyduk, Cemal'i de vurmuşlar Tiflis'te.
Temizleniyoruz belli ki artık birer birer.
Berlin'de Talât, Belcivan'da Enver...
Bu son kurşun en acısı belki de:
Bittik sayılır, bir dönem kapandı Cemal'le.

Ziyadesiyle severdim Cemal'i ben.
Unutamam, gizli bir görevle 915'te,
yolum Şam Karargâhı'na düştüğünde,
ardarda onca hezimet yaşanırken,
Cemal'le bir gece çalmıştık felekten.

Pek hoşlanırdı edebiyattan merhum.
Benim uğradığım gece de tesadüfen
Ahmet Rasim Bey gelmişti Dersaadet'ten.
Sabaha kadar kâh şiir, kân genel durum,
olmamıştır hiç o kadar konuştuğum.

Hatıratını kaleme alıyordu Cemal o sıra.
Bize de biraz okuduğunu hatırlıyorum:
"909: Üsküdar Mutasarrıfı Oluyorum."
Sessizce gözleri doluvermişti bir ara
Midilli'de geçen çocukluğunu andığında.

Sonra Mnh, oradan da Kabil'e geçmiŐti,
İngilizlere karşı savaŐmak amacıyla.
EfkrlanmıŐ mıdır acaba oralarda da?
Nerede Afganistan, nerede Midilli!
İŞte, her Şey orap skĞ gibi gidiverdi.

Bizler ki koskoca bir padiŐah devirdik,
tm dnyanın gzleri zerimizdeydi.
Bizden soruluyordu Osmanlı'nın geleceği,
Nasıl oldu da bu hallere gelebildik?
Allahım, bizler byle lmemeliydik!

AHMED RIZA BEY TALÂT PAŞA'YI ANLATIYOR

Pek iyiydi Talât'la aramız.
Daha Meşrutiyet'ten kaç yıl önce,
ben henüz Paris'te otururken,
o Selanik Postanesi'ndeyken daha,
ayda bir karşılıklı tartışırdık.

Yıllar sonra vatana döndüğümde
İstanbul mebusluğum müjdelendi
ve Ayasofya'da Adliye Dairesi'nde
beni Reis seçen o ilk meclis
Talât'ı da İkinci Reis seçti –
o zaman henüz paşa değildi.

Dört yıla yakın bir zaman
mesai arkadaşıldık bir anlamda,
daha da ilerledi muhabbetimiz.
Kaçırılmazdı gözünden hiçbir şeyi.
Fakir bir ailenin oğluydu ama,
zekiydi, çabuk kavrardı meseleyi.

Çekildiğimde özel bazı nedenlerle
Merkez-i Umumi başkanlığından,
Cemiyet'in başına Talât oturdu,
Yakından bilirdi her üyenin
zayıf yanını, özel durumunu.
Büyüktü üzerlerinde nüfuzu.

Dahiliye Nazırlığı'nı aldı sonra.
Bu yetmedi, Sadrazam oldu bir de.
Çıkıp yanına kaç kez ikaz ettim:
Talât, dedim, hayırlı değil bu gidiş.
Ben ki adını verdim bu Cemiyet'e,
heyhat, ne dediysem dinletemedim.

Bir kurşuna hedef oldu nitekim.
İnsan bilmelidir kendi sınırını:
Fevkalâde bir komitacıydı merhum,
ne var ki, ne Nazır olmalıydı,
ne de Sadrazam kanımca.
Yararı daha büyük olurdu vatana.

İTTİHAT VE TERAKKİ KÂTİB-İ UMUMİSİ MİTHAT ŞÜKRÜ BEY'İN HÜZNÜ

Ben mebus olmak istemedim.
Malta sürgününden hemen sonraydı,
Paşa Hazretleri Ankara'ya çağıldılar.
Gittim, bitkinliğimi arzettim.
Yılların mücadelesi, esaret hayatı,
en çok da Talât'ın ölümü belki,
yıktı dedim beni, yıprandım, bittim.

Bir küçük zeytinlik alıp İzmir'de,
yerleştik Hatice'yle sessiz sakin.
İnkişaf Şirketi'ne girdim, çalışıyorum.
Uyanıp her sabah horoz sesleriyle,
kalkıp işe gidiyorum Buca'daki evimden,
akşamları da eve dönüyorum doğruca.
El etek çektim artık siyasetten iyice.

Şaşılacak şey, hemen alıştım mutemetliğe.
Ufak da bir arazisi var Selanik'te Hatice'nin,
bir halledilse şu mübadele işleri,
onun parasıyla iyice çıkacağız düzlüğe.
Dile kolay, tam otuz yıldır ilk kez,
ne peşimde Abdülhamit'in polisi var,
ne de Cemiyet'in sorumluluğu üzerimde.

Selaniği düşündüğümde zaman zaman
– o ilk gürültülü günleri Cemiyet'in,
o ateşli korkusuz acemiliğimizi –
yorgun bir hüznün kaplar içimi bir an,
çıkart evimin arkasındaki bahçeye
seyre dalarım yeşil incir ağaçlarını.
Hey gidi koca Mithat! Hey gidi devran!

HATİB-İ ŞEHİR'İN TİFÜSTEN ÖLÜMÜ

Tek bir şey istemişti hayatı boyunca Ömer Naci.
Bab-ı âli baskınında fırlayıp askerlerin önüne,
Açıp ağzını bar bar bir bağırması var ki,
Ağzı açık bakakalmıştı Enver Paşa bile:
“Vurun, karşınızdayım işte, öldürün beni.”
Üstüne gider gibiydi ölümün hep böyle.

Tek bir şey istemişti hayatı boyunca Ömer Naci.
Cemiyet Doğru'ya göndermişti onu bir keresinde.
Bir an evvel o taraflarda örgütlenmek gerekliydi.
Hastayken ve beş kuruş bile yokken cebinde,
O koyu istidbat döneminde kalkıp gitti.
Van civarında teşkilat kurulmuştu geri geldiğinde.

Tek bir şey istemişti hayatı boyunca Ömer Naci.
Filozof Rıza Tevfik'le bir tartışması destandı dillere,
Paris'teyken her fırsatta Jean Jaures'yi dinlerdi,
Hem Merkez-i Umumi'nin değişmez üyesi, hem de
“Hatib-i şehir, filozof, şair, mütefekkir” idi.
Ancak, şüphesiz, eylem adamıydı her şeyden önce.

Tek bir şey istemişti hayatı boyunca Ömer Naci:
Ölmek – vatan için ve büyük kalabalıklar önünde.
Kerkük'te bir hastanede oysa yapayalnız gitti.
Duyar gibi oluyorum şimdi son sözlerini:
“Demek böyle Allahın belâsı bir yerde,
Ne yapalım, tifüsten ölmek varmış kaderde.”

KÂZIM NAMİ BEY'İN AMCASI SELANİK'TE MEŞRUTİYET'İ HATIRLIYOR

Bir dedikodu yayıldı sabahtan,
Perşembeydi, dün gibi aklımda,
101 pare top atılıp anlaşılan,
Meşrutiyet ilan edilmişti Manastır'da.

Dairede olağanüstü bir hava,
iş yapamadı gün boyunca kimse,
akşam zor attım kendimi tramvaya,
bir heyecan sokaklarda, bir neşe.

Olimpos Meydanı'na vardık ki,
Tanrım, iğne atsan yere düşmez,
her köşede nutuk atıyor biri,
Beyaz Kule özellikle bembeyaz.

Dalga dalga bir kalabalık hâlâ,
Sabri Paşa Caddesi'nden aşağı,
doluşmaya çalışıyor inleyen meydana,
dillerde Namık Kemal, vatan şarkıları.

Kristal Gazinosu'nun üst katından
"Yaşasın hürriyet, millet" sesleri.
Ne göreyim, gözlerime inanamadım bir an:
Balkonda, avaz avaz, yeğenim Kâzım Nami.

Sessiz sakin, terbiyeli bir gençtir.
Müşir İbrahim Paşa'nın yaveri,
gündüzleri Sörlük okulunda ders verir.
Aslan olmuş şimdi kükrüyor sanki:

“Dünyada emsal-i adım yaptık bugün bir inkılap,”
(bizim Kâzım Nami mi bu, Allahım?)
“Hainleri, alçakları, zalimleri ettik harap.”
Dinledikçe benim bile kabardı kanım.

Hey gidi gençlik, hey!
Mebus filan da oldu sonra ama,
o günkü Nami Bey
olamadı Nami Bey bir daha.

EMANUEL KARASU EFENDİ SÜRGÜNDE

Başmabeyincisinin anılarında okumuştum.
“Yıldız’a gelen Heyet-i Mebusan’dan
Emanuel Karasu’yu hiç unutamıyorum.
En çok” demiş Hamit, “bana dokunan,
o mason taslağı Yahudi’nin
bildirmesi olmuştur devrildiğimi.”

Ben de unutamam o mutlu günleri!

Hemen ilk toplantısında Meclis’in,
31 Mart olayları yatıştıktan sonra,
hal’ kararı alınmıştı Abdülhamit’in.
Seçilen heyette kararın tebliği için saraya
Draç Mebusu Esat Paşa, Ayan’dan Hikmet,
Aram Efendi, bir de ben vardım.

Tanrım, heyecanımdan ölüyorum sandım!

Dava vekilliği günlerimde Selanik’te,
Mithat Şükrü, Cavit ve Talât’la
oturup akşamüzerleri Cemiyet’te,
tam da bu günü düşlemiştik adeta.
İşte, bizim oluyordu Dersaadet,
nihayet kavuşuyorduk hürriyete.

Ve ben bildirecektim bunu Hamit’e!

İstanbul'da kalmak istiyordu,
Çırağan'da otururum dedi, rica etti,
bırakmadık, sürgüne gitmesi daha uygundu.
Apar topar Selaniğe gönderildi.
Birkaç yıl sonra da öldü gitti zaten.
Düşünün, o günü nasıl unutabilirim?

Ben ki on yıldır kendim sürgündeyim!

CAVİT BEY'İN KARISINA SON MEKTUBU

Büyükada'yı düşünüyorum bozkırın ortasında.
Hatırlıyor musun son verdiğimiz ziyafeti?
Tamamlanmıştı Maliye kitabımın hani
Beşinci cildi onca emekten sonra,
Böyle bir davet görülmemişti sanırım Ada'da.

Odanın her köşesinde sırmalı Paşalar,
Eski nazırlar, son sadrazam, devlet erkânı.
Evimize taşınmıştı sanki konsolosluklar.
Anadolu Kulübü'nden masa arkadaşları,
Cemiyet'ten tek tük sağ kalanlar.

Balkona çıkmıştım da bir ara ben,
Onca kalabalık ve eğlence arasında,
Denize bakarken aklıma her nasılsa,
Şehzade Burhanettin Bey'le evliyken
Seni ilk kez görüşüm gelmişti bir baloda.

Yalnız kaldığımızda sonra sabaha karşı
Anlattığımda sana düşüncelerimi,
Kalkıp o saatte hazırlattırıp arabayı,
Nasıl unutturum Ada turu yaptığımızı,
Balkonda başbaşa çay içtiğimizi?

Penceremden çorak bir alan görünüyor.
Çay içerken onu seyrediyorum şimdi.
Duvarın hemen dibine besbelli
Hapishanenin çöpleri dökülüyor,
Her sabah yaşlı bir adam gelip eşeliyor.

Mahkemem bu sabah sonuçlandı.
İdamım yarın.

PRENS SABAHATTİN'İN ŞİKÂYETİ

Torunuyum ben Abdülmecid'in,
Babam Damat, dedem Damat.
Terkettim genç yaşımda,
Bir an olsun bakmadan ardıma,
Boğaz'da büyüdüğüm yalıyı,
Annem Seniha Sultan'ı.

Yıllar yılı, kâh Kahire,
Kâh Cenevre, Paris;
Bir Kongre'den diğere,
Lâyhalar, gazeteler.
Anlaşamadık gitti heyhat
Ahmed Rıza Bey'le.

Bunların hepsi komitacıydı,
lâf anlatılmazdı hiçbirine.
Karanlık odalarda, gözleri bağlı,
Yemin ederlerdi silâh üzerine.
İşte ellerinde şimdi memleket,
Ne refah geldi, ne zulüm kalktı.

Neyim var neyim yoksa
Babam, vatanım, servetim,
Kayboldu gitti bu yolda.
Yanlış anlaşılmasın,
Hayır, pişman değilim.

Zaman zaman yine de,
Yanmamak elde mi!
Yıllar, tarihin akışı,
Geride bırakıp beni,
Geçip gitti işte hepsi.

DR. REŞİD BEY'İN VASIYETNAMESİ

Pek sevgili refikam ve çocuklarım,
Beşiktaş'ta bostanlar arasında bir evde,
anlaşılan artık yolun sonundayım.
Dışarıda köpekler havlıyordu az önce.
Gece nasıl da birden çöküverdi üzerimize!

Gariptir, kaç akşamdır şu mum ışığında
kulağım tetikte oturup düşündüğümde,
ne Diyarbakır Valiliğim geliyor aklıma,
ne de esaret günlerim Bekirağa Bölüğü'nde,
çok daha eski günlere gidiyor aklım habire:

Haydarpaşa Hastanesi'nde Tabib Yüzbaşıyım,
yedibuçuk kuruş harcırah alıyorum saatte,
Profesör Düring'le Kastamonu civarındayım,
frengiye karşı nasıl kıyasıya bir mücadele.
Derdest edilmiştik sonra İstanbul'a dönüştü.

Zülüflü İsmail Paşa'ya ihbar edilmişiz,
birisi ağızından kaçırılmış içki sofrasında.
Taşkışla'da Divan-ı Harb'e girişimiz,
Şeref gemisi Trablusgarp yolunda,
Hep aynı marş bar bar ağızımızda:

“Bir belâdan bin belâyı icadeden hain yezid.”
Zindan yolunda değil, sanki mehtap âlemindeyiz!
Her neyse, mühim değil artık Abdülhamid.
Şimdi içimdeki tek sıkıntı sizin haliniz.
Biliyorum ben öleceğim, ama ya siz.

Şüphesiz er veya geç bulacaklar burada beni,
teslim olmayacağım ama, yanımda revolverim.
Mazlume'm biliyorum beni affedeceğini.
Şahsın da mazlum imiş ismin gibi, sevgilim.
Sana bıraktıklarım salt aşk ve muhabbetim.

Çocuklara hissettirmemeye çalış öksüzlüklerini,
senden de son bir kez, yine, özür dilerim.
Milletim için yıllarca ihmal ettiysem de sizleri,
kalan günlerimi size hasretmek ümidindeydim.
Ne çare, olmadı işte. Elveda sevdiklerim.

ALİ FUAD PAŞA'NIN ŞAŞKINLIĞI

“Kardeşim” dediğini anımsarım,
– yeni mezun olmuşuz mektepten,
kurmay sınıflarına geçiyoruz –
“bu memlekete ne lâzım
hepimiz biliyoruz, değil mi?”

Her gün konuştuğumuz sorun.
“Elbette. Önce Kanun-u Esasi;
sonra devletin her kademesinde
ve üst düzeylerinde ordunun
dört başı mamur bir temizlik.

Biliyoruz bunları hepimiz.
Ancak, kim olacak başımızda?
Say ki istidbadı devirdik,
kim olacak Garibaldi'miz?
Çıkmaz ki bizde böyle adamlar!”

Bir sessizlik çöktü önce üzerimize.
Ağır bir sesle Mustafa sonra
“Hayır” dedi, “ben öyle düşünmüyorum.
Yanılıyorsun. Neden bizde de
bir Mustafa Kemal çıkmasın!”

O zaman da açık kalmıştı ağzım,
şaşarım hâlâ da düşündüğümde:
Ne geçmişi, ne ailesi, ne çevresi –
ne olabilirdi ona bu güveni veren?
Nasıl inanabilirdi kendine bu denli?

Neye dayanıyordu bilmem ama,
dönüp geriye baktığımda şimdi
hiç kuşkum yok, o günden biliyordu:
astığı astık bir gün, kestiği kestik olacaktı,
Dolmabahçe Sarayı'nda oturacaktı.

SONSÖZ:
YAŞLI BİR İTTİHATÇI'NIN
BELKİ DE DÜŞÜNÜMÜŞ OLABİLECEKLERİ

Dün Hüseyin Cahit hapse girdi.
Yarın hücrelerinde basacak seksen yaşına.

Mahkûm edilmesi şimdi
Her şeyi hatırlattı birden bana,
Düşündüm, baştan tarttım her şeyi,
Sorguladım tüm yaptıklarımızı bir an.

Yıllardır silmişim aklımdan,
Zaman zaman düşünmüşsem de belki,
Geçmişimdir, üzerinde durmadan:
Değer miydi, Tanrım, değer miydi?

Ne çoğumuzun söndü ocağı,
Onca suikast, idam, ölüm,
Kaçımızın adı tarihe bile kalmadı.
Benim, örneğin, Paris'ten dönüşüm,

Reşid'in Başıktaş'ta intiharı,
Berlin'de Talât, Cemal Tiflis'te,
Malta'da kaçımızın sürgün yılları,
Bir avuç kaldık 50'lere gelindiğinde.

Denebilir ki (ve çok zaman denildi),
“Ölüp gittiniz hepiniz işte, neye yarar,”
(Nasıl da özlüyorum üstelik gidenleri.)
Benim de ama bir çift sözüm var:

Silindir gibi geçti tarih üzerimizden,
Doğru, bir bir kayıtlardan silindik,
Ama tarih, bir yandan, başımıza gelirken,
Bir yandan bizler tarihi değiştirdik.

On s'engage et puis on voit
– Napolyon Bonapart

Önce kollar sıvanıp işe dalmır, hesaplar sonra yapılır

İÇİNDEKİLER

Önsöz	7
HER RİND BİLİR	
Siyahüzüm	15
İz	16
Denge	17
Gözgöze	18
Camlarda	19
Çığlık	20
Mutluluk Dilekleri	21
Tebessüm	22
Yaprak	23
Moskova Anıları	24
Yenilenmek	25
Akşam	26
As Time Goes By	27
Gece ve Müzik	28
Bir Kahramanın Akşamı	29
Gençliğe Hitabe	31
Fotoğraf ve Saat	32
Hediye	33
Alarm	34
Bundan İbarettir	35
Bir Yirminci Yüzyıl Yaşamöyküsü	37
GÜN ORTASINDA	
Vakt-i Kerahet	43
Yorum	44
Bahçeler	45
Londra'ya Dönüş	46

Konyak Kadehi	47
Dichtung und Wahrheit	48
Zaten	49
Elsa'nın Gözleri	50
Mendirek	51
Ayrılmak	52
Kavşak	53
Empedokles	54
Girit'te Bir Meyhane	55
Orfoz	56
Polonya'ya Mektuplar	57
Denklem	60
O Zaman	61
Ağıt	62
Saraydan Kız Kaçırma	63
Poliglot	65
Sayfalar	66

BİLİRİM NİYE YANIK ÖTER NEY

Hani Nalbantın Yanından Sapınca	71
Metrodan Çıktığım An	74
İki Kentin Öyküsü	76
Amerika	78
Ferhat Yoldaşın Güncesinden	80
Hasan Usta	82
Battaniye	84
Otopark	86
Telefon	87
Aile Ziyareti	88
Mesafeler	89
Dallar	90
Bir Sedir Devrilir	91
Televizyonda Bir Akşam	92

Muhasara	94
Dantel	95
Vor	96
Yaban	97
Paris'te Çok Eskiden	98
La Vie en Rose	99
Tom'un Kedisi	100
Öğretmen	101
Hayat Bağları	102
Hümeyra	103
Ayrıntılar	104

MAĞRUR OLMA PADİŞAHIM

Önsöz	109
Enver Paşa'nın Sarıkamış'tan Dönüşü	110
Cemal Paşa'nın Ölümü Üzerine Bir İttihatçı'nın Düşünceleri	112
Ahmet Rıza Bey Talât Paşa'yı Anlatıyor	114
İttihat ve Terakki Kâtib-i Umumisi Mithat Şükrü Bey'in Hüznü	116
Hatib-i Şehir'in Tifüsten Ölümü	117
Kâzım Nami Bey'in Amcası Selanik'te Meşrutiyeti Hatırlıyor	118
Emanuel Karasu Efendi Sürgünde	120
Cavit Bey'in Karısına Son Mektubu	122
Prens Sabahattin'in Şikâyeti	123
Dr. Reşid Bey'in Vasiyetnamesi	124
Ali Fuad Paşa'nın Şaşkınlığı	126
Sonsöz: Yaşlı Bir İttihatçı'nın Belki de Düşünmüş Olabilecekleri	128

Yayımlayan: Adam Yayıncılık ve Matbaacılık A.Ş.
Kapak: Ana Basım Sanayi A.Ş.
İç Baskı: Şefik Matbaası

Roni Margulies

Uzaklıklar

1985-1995 Şiirleri

“Attilâ İlhan özlü konuşmasında ‘artık herkes için kimsenin şiir yazmadığını’, banka memuruna, yurttaşa, bir hekime şiir yazılmadığını, bir içe dönüklük içinde şiirin yersiz biçimde kişiselleştirildiğini söylemişti. **Bilirim Niye Yanık Öter Ney**, işte, o yersiz kişisel anlayışının tam karşı ucunda bir şiir kitabı. Gerçi hayli kişisel bir dünyayı yansıtıyor ama, bir bakıyorsunuz, herkesin kişiselliğine uzanabilmiş.”

- Selim İleri

“Roni Margulies... ana izleklerini, sese dayalı, sağlam söyleyişiyle bu kitabında da sürdürüyor. Bugünün insanının hayatından, öfkelerinden, sevincinden, özlemlerinden söz ediyor... Yazdığı şiirlerle, bir gün özlediği dünyayı kuracak insanların duygu eğitimlerine yardım ediyor, hem de geçmişten geleceğe uzanan insanlığın kültür çizgisini koparmadan.”

- Turgay Fişekçi

“Roni Margulies'in... kaleminden çıkanların tümü de okuyana yaşanmışlıkları tüm sevinçleri ve daha çok buruklarıyla yaşatan şiirler... Yaşanmışlıkların şiiri hep bir başkadır.”

- Ahmet Cemal

“Roni Margulies (d. İstanbul, 1955) ortaöğrenimini İstanbul'da, yükseköğrenimini İngiltere'de tamamladı. Şimdi Londra'da oturuyor. **Uzaklıklar**, 1985-1995 arasında yazdığı ilk dört kitabındaki şiirleri bir araya getiriyor. Kendi şiirlerinin yanı sıra, Philip Larkin, Ted Hughes ve Yehuda Amichay'dan yaptığı şiir çevirileri de kitaplaştı.

